

revija Zveze tabornikov Slovenije

tabor

junij 2016, letnik LXI

Tiskovina
Postalina, plačana pri pošti 1102 Ljubljana

Orientiranje s pomočjo sonca
Kako deluje teleskop?

Zdrava prehrana
na taborjenju

TABORNIKI

Glavna in odgovorna urednica

Nina Medved (revija.tabor@taborniki.si)

Urednik fotografije

Matic Pandel (matic.pandel@taborniki.si)

Urednica sklopa Igra

Petra Grmek (petra.grmek@taborniki.si)

Oblikovanje

Igor Bizjak (igor.bizjak@taborniki.si)

Lektoriranje

Zala Šmid (zala.smid@taborniki.si)

Novinarji in sodelavci

Jure Ausec, Miha Bejek, Jaka Bevk,
Eva Bolha, Vesna Bitenc, Gašper Cerar,
Borut Cerkenič, Petra Bregant, Teja Čas,
Tea Derguti, Mojca Galun, Tomaž Horvat,
Martin Justin, Primož Kolman,
Frane Merela, Katarina Miklavc,
Jona Mirnik, Urša Može, Boris Mrak,
Anja Novljan, Živa Novljan, Tadej Pugelj,
Lucija Rojko, Tadeja Rome, Tomaž Sterniša,
Zala Šmid, Domen Sverko, Blaž Zupančič.

Naslov uredništva

revija.tabor@taborniki.si

Izdajatelj

Zveza tabornikov Slovenije
Einspielerjeva 6, Ljubljana
01/3000-820, pisarna@taborniki.si

Predsednik izdajateljskega sveta

Igor Bizjak

Grafična priprava:

Tridesign d.o.o., Ljubljana

Tisk: Schwarz print d.o.o., Ljubljana

Naklada: 6750 izvodov

Revija Tabor prejmejo vsi člani Zveze tabornikov Slovenije s poravnano letno članarino. Članarina in prejemanje revije sta vezana na koledarsko leto (januar-december).

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Revija Tabor je vpisana v razvid medijev Ministrstva za kulturo RS pod zaporedno številko 792.

ISSN 0492-1127

Najprej zdravje

Potem ko se je januarja zaključil proces usposabljanja mladinskih promotorjev zdravja, so se tisti taborniki, ki so predvideli svoje projekte, pridno lotili dela na njih. Ni mi jih treba posebej povprašati, da lahko povem, s katerim vprašanjem so se največ ukvarjali: Kako doseči največji učinek pri mladih, s katerimi bomo delali? O velenjskem projektu smo že pisali, zdaj sta v zagonu tudi oba mariborska projekta promocije zdravega življenjskega sloga.

Zato smo vam v Temi meseca pripravili pregleden članek o tem, kako organizirati zdravo prehrano že na letošnjem taborjenju. V Mnenju pišemo o veliki težavi mnogih taborniških prostovoljcev, t. j. izgorevanju zaradi obilice dela. Pa navsezadnje tudi o varnosti v prometu - naj smo še tako zdravi, nič nam ne bo pomagalo, če nas na koncu kaj povozi, a ne? Tu pa je tudi še zdrava in ekološka pesem Adija Smolarja na strani 45. Vzemite si torej nekaj minut za to, da preberete omenjene prispevke. Morda vas bodo navdahnili, da zdravemu življenju odslej namenite še kakšno minuto več ...

Drago je namreč zdravje, ki se kupuje v lekarni, pravijo Danci!

Nina Medved,
glavna urednica

Zgodba z naslovnice

Avtorica fotografije: Alja Tekavc U.

Najboljše za na konec

Kamniška Bistrica, maj 2016

Taborniki iz Rodu skalnih taborov Domžale si šolsko leto vedno popestrimo z različnimi izleti in akcijami, ki so polni dogodivščin in novih izkušenj. Najboljše pa smo si letos pripravili za konec. Na našem zadnjem izletu v tem šolskem letu smo obiskali terme Snovik in se sprehodili po prečudoviti dolini Kamniške Bistrice. Slika je nastala na poti do izvira Kamniške Bistrice, kjer je našo članico Saro tudi ujel fotografski objektiv. Sara je vedno nasmejana punca, polna energije in norih idej, s katerimi povzroči tudi kakšen siv las svoji vodnici.

Aktualno

- 4 Novice / Po naših območjih
- 5 Novice / Tabornik je poln energije
- 6 Novice / Na izletih je najbolje in Prideš k tabornikom?
- 7 Novice / Ob koncu šolskega leta

Igra

- 8 Veščine / Vremenoslovec in Opazovalec neba

Dogodivščina

- 12 Veščine / Mi gremo pa na morje
- 14 Naredi sam / Naučimo se pravilno uporabljati sekiro
- 16 Zavozlano / Roparski voz

Raziskovanje

- 17 Orientacija / Tudi sonce kaže pot
- 18 Kosobrinovi pripravki / Zdravilni jetičnik
- 19 Z ognjišča / Ananasova obrnjena torta
- 20 Varno v naravo / Varno na vseh poteh
- 21 Astronomija / Kako deluje teleskop?

- 22 Taborniška skrinja / Nazaj na tabor

Aktualno

- 24 Tema meseca / Zdrava prehrana na taborjenju
- 28 Intervju / Rok Rozman

- 30 Strokovno / Naj ne utone v pozabo
- 32 Stran vodstva ZTS / Vsebine tečajev ZTS, Datumi tečajev, Oprostitev plačila upravnih taks
- 33 Aktualno / Gremo v naravo
- 34 Aktualno / Vsi na mnogoboj!
- 35 Mnenje / Prilika o bosanskem delavcu
- 36 Mednarodno / Evropska taborniška konferenca pred vrati
- 37 Reportaža / Še ta počasnemu je minilo
- 38 Od rodov / Veslo v roke, čoln pod rit
- 39 Od rodov / Scoutball
- 40 Od rodov / Bičikleta žur in KOTL je del novega Guinnessovega rekorda

- 41 Od rodov / Zreški taborniki v Ljubljani in Planinopis #4
- 42 Od rodov / Kamniška Bistrica in kopanje v termah ter Galsko pomladovanje

Razvedrilo

- 43 Strip o Lisjaki / Lisjaki in prva pomoč
- 44 Knjigožer in filmoljub / Luža
- 45 Pesmarica / Čiki, čiki

Aktualno

- 46 Koledar akcij
- 47 Zadnja plat

Kdo se boji državnega mnogoboja? Nihče!

Maj so taborniki izkoristili za pohajkovanje, predstavljanje taborništva in priprave na enega od vrhuncev leta, državni mnogoboj.

Zveza tabornikov občine Kranj prejema nagrado Moja reka si 2016. Foto: Rotator

Zbralo se je vodstvo prenovljenega **Tečaja bivanja v naravi**, ki bo letos združil vsebine s pionirskega in tečaja Življenje v naravi. Na druženju so preizkušali nove aktivnosti in metode.

Športni navdušenci so se odpravili v Izolo na **Bičik-letu**, ki je preverila kondicijo tabornikov na kolesih ter spretnost na lokalno obarvanih nalogah. Tekmovanje pripravlja Rod jadranskih stražarjev Izola. Drugi so si zagnano podajali žogo na **Scoutballu**, ki ga organizira Rod Pusti grad Šoštanj. Za ekološke športnike je bil tu **Spust po Ljubljani** v organizaciji Rodu Bičkova skala Ljubljana: ekipe so očistile ljubljansko reko in se zabavale na nalogah. Spet tretjim je hitro minil čas v Ponikvi na tekmovanju Rodu Jezerski zmaj Velenje **Še ta počasnemu mine**.

Mnogoboj Koroško-šaleško-zgornjesavinjskega območja. Foto: Suzana Podvinšek

Po naših območjih

Podravska zveza tabornikov se je predstavila na dnevih odprtih vrat mariborske vojašnice, kjer so že stalni gostje. Neformalna **Koroška zveza tabornikov** je zaključek Koroške orientacijske lige speljala na svetovni dan orientacije, s čimer je pomagala podreti Guinnessov rekord. Bravo!

Čestitke grejo tudi **Zvezi tabornikov občine Kranj**, ki se je z akcijo Očistimo Kranj uvrstila na drugo mesto natečaja Moja reka si 2016. Sodelovala sta še **Rod Bičkove skale Ljubljana** in **Taborniški klub Celje**. Vsem navdušeno čestitamo!

Po območjih so potekali mnogoboji, odločilni za to, ali se bodo lokalne ekipe uvrstile tudi na državno tekmovanje. **Mnogoboj Severnoprimskega območja** je obiskalo 23 ekip. **Južnoprimsko-notranjsko območje** je 'mnogobojevalo' v Izoli, z zelo uspešnimi najmlajšimi člani. Za 26 ekip **Celjsko-zasavskega območja** je območni mnogoboj pripravil Rod bistre Savinje Šempeter. Na ljubljanskem Žaboboju je tabornike razveselilo sonce, bodoči vodniki so tudi opravljali preizkuse pred poletnimi izobraževanji. Območni mnogoboji so potekali še za **Koroško-šaleško-zgornjesavinjsko, Obljubljansko** in **Gorenjsko območje**.

In kako so se pripravljali v rodovih? **Rod II. druge grupe odredov Celje** je na vajah združil MČ-je in GG-je, medtem ko so DJ kure iz **Rodu snežniških ruševcev Ilirska Bistrica** intenzivno vadile postavljanje ognjev. **Rod jadranskih stražarjev Izola** in **Rod koroških jeklarjev Ravne na Koroškem** sta se cel maj postopoma pripravljala na več akcijah. **Rod Sivega volka Ljubljana** je vadil v parku Tivoli, **Rod Louisa Adamiča Grosuplje** je vadil predvsem z MČ-ji, **Rod puntarjev Tolmin** pa z GG-ji.

Korajža sporoča: Rok za oddajo prispevkov za letoletno številko je v nedeljo, 12. junija!

Taborniki je poln energije

V maju so taborniki energijo vlagali v družbeno odgovorne namene. **Rod dveh rek Medvode** je zbiral zamaške za deklico Lizo. **Rod Črnega mrava Ljubljana** je čistil območje Most, **Rod Lilijski grič Pesje** pa je dan preživel s starostniki v Domu za varstvo odraslih Velenje. Tudi 20. obletnico delovanja so praznovali dobrodelno: na slavnostni prireditvi so zbirali sredstva za letovanje socialno ogroženih otrok!

Postojnski taborniki so lovili hudobnega pingvina, ki jim je ukradel znanje; tega so morali nato pokazati recimo z zavezanimi očmi! Foto: Pija Šarko

sreče **Železniki**, taborniki **Rodu snežniških ruševcev Ilirska Bistrica** pa na lutkovni predstavi. Na regijskem preverjanju usposobljenosti ekip prve pomoči so se dobro odrezali člani **Rodu kraških j'rt Sežana**, na različnih vodovih akcijah, ki so spodbujale gibanje in se odvijale v naravi pa **Koroški jeklarji**. GG-ji **Rodu Podkovani krap Ljubljana** so poskrbeli za blokovsko atrakcijo z igro roverček: pridobili so kar nekaj gledalcev in kondicije!

Novosti v pripravi! Zaradi povečanega števila kitaristov pišejo novo pesmarico v **Rodu srebrnih krtov Idrija**. **Rod Louis Adamič Grosuplje** je pokazal stop-motion animacijo, ki so jo pripravili na pomladovanju in jo najdete na njihovi Facebook strani. **Rod II. grupe odredov Celje** pa bi rad novo ime! Zato so njihovi taborniki razpisali natečaj, ki bo trajal vse do konca septembra. Imate kak predlog?

Za zdravje pridno skrbijo na mariborskem koncu: **Rod II. SNOUB Ljubo Šercer** je na Športnem vikendu pripravil akcijo Družinski zagon, sproščeno tekmovanje v hoji na Pohorje za družine. PP-ji **Rodu XI. SNOUB Miloša Zidanška** so osnovnošolcem predstavili različne vedenjske zasvojenosti. Osnovnošolci bodo po njihovem obisku en teden vztrajali brez aktivnosti, kot sta igranje video igrice in pretirano nakupovanje, ter jih nadomestili z zdravimi aktivnostmi. Več o obeh akcijah boste izvedeli v prihodnjih Taborih!

Mnogoboj Severnoprimskega območja so pripravili taborniki Rodu aragonitnih ježkov Cerkno. Foto: Tjaša Cvek

Z novimi oranžnimi ruticami se kitijo: trije novi člani RR kluba **Rodu Stane Žagar - mlajši Kranj**, ter vsi prvi RR-i **Rodu modrega vala Trst-Gorica**. Nov klub grč Babji zob so ustanovili v **Rodu Pusti grad Šoštanj**, ogledali so si fotografsko razstavo in film Ribno 1973.

Sicer so se taborniki dobro zabavali: na Eksplozivnih uricah so taborniki **Rodu Veseli veter Murska Sobota** predstavili različne znanstvene eksperimente. MČ-ji **Rodu gorjanskih tabornikov Novo mesto** so na ognju spekli hrenovke ter čokoladne banane. **Rod zelenega Žirka Žiri** se je spoprijateljil s skavti, s katerimi načrtujejo več skupnih akcij. Z vodnimi igrami na bazenu in na fotoorientaciji so se sprostiti člani **Rodu zelene**

Rod svobodnega risa Kočevje je cel mesec vadil različne discipline mnogoboja. Foto: Arhiv RSR

Rod Lilijski grič Pesje se je ob 20. obletnici posladkal z glasbo in trinadstropne torto. Foto: Martina Hrašnik

Na izletih je najbolje

Rod Zelena Rogla Zreče se je podal v Ljubljano na športne delavnice in v živalski vrt. Grče **Rodu zelenega Žirka Žiri** so šle na pohod do Ricmanj, slovenske vasice pri Trstu. Po Krasu so se potikali taborniki **Rodu modrega vala Trst-Gorica** in si ogledali ribiški muzej. Črni grizliji iz **Rodu Tršati tur Ljubljana** so preizkusili temperaturo vode Iškega vintgarja, **Rod upornega plamena Mengeš** pa je ob morju prespal v bivaku in raziskoval skrivnosti plaže. **Rod močvirski tulipani Ljubljana** je peljal GG-je v Minimundus in na Bled, Zlate orke in Kul vrvice pa na izlet presenečenja! Zahodno Slovenijo je odkrival **Rod Beli bober Ljubljana**, GG-je je peljal po okolici Bovca. V Kekčevo deželo je **Rod Srnjak** peljal MČ-je, GG-je pa na Primorsko, kjer so preverili znanje preživetja v naravi. Vojaške objekte v Kočevski Reki so obiskali člani **Rodu svobodnega risa Kočevje**, navdušili so jih vojaški psi in golaž! **Rod bistriških gamsov Kamnik** je GG-je peljal na paintball in na Pot ob žici so se podali v **Rodu Samorastniki Ljubljana**. GG-ji so prehodili celo pot!

Kokrški rod Kranj se je na dnevih odprtih vrat kranjske vojašnice ob močnem deževju povezal s soproci, skrivali so se v istem šotoru. Foto: Arhiv KR

Prideš k tabornikom?

Maja in junija je sezona festivalov, pa športnih dni in taborniki znano izkoristiti priložnosti za promoviranje našega gibanja. V Kranju so člani **Rodu stražnih ognjev Kranj** za osnovnošolce pripravili taborniško in športno obarvan dan. **Rod zelene sreče Železniki** ima novo mailing listo! **Rod svobodnega Kamnitnika Škofja Loka** se je znova udeležil Golažijade in na Kralju golaža je sodeloval **Rod Bičkova skala**.

Rod kraških viharnikov Postojna je obletnico rodu napovedal na Radiu 94 in z njimi organiziral nagradno igro. Del organizatorske ekipe obletnice se je pred začetkom sprostil v pustolovskem parku!

Na Štajerskem ne počivajo: **Rod XI. SNOUB Miloša Zidanška Maribor** se je predstavil na regijskem srečanju civilne zaščite na Lovrencu na Pohorju in za otroke iz vrtcev Pesnica in Pernica pripravil predstavitev. **Rod II. SNOUB Ljubo Šercer Maribor** se je predstavil na akciji Prostovoljsko mesto.

Tudi malo zahodnjeje veselo migajo: **Rod Lilijski grič Pesje** se je udeležil Velenjske promenade, **Rod Hudi potok Šmartno ob Paki** je pomagal pri izvedbi projekta Šport špas in se pridružil dobrodelnemu teku lokalne osnovne šole, **Rod koroških jeklarjev Ravne na Koroškem** pa gorskemu teku na Obretanovem. Taborniški dan v zdraviliškem parku je pripravil **Rod Topli vrelec Topolšica**.

In okolica Ljubljane? **Rod mlinskih kamnov Radomlje** se je udeležil športne sobote in **Rod Enajsta šola Vrhnika** je s PP-ji zasedel drugo mesto na Jambowlreeju, svetovnem taborniškem tekmovanju v bowlingu. Za udeležbo čestitamo tudi njihovim grčam! Večer orientacije in astronomije so za osnovnošolce pripravili v **Rodu Louis Adamič Grosuplje**, na dnevu odprtih vrat osnovne šole pa so lepo predstavitev pripravili člani **Rodu svobodnega risa Kočevje**.

Rod Mladi bori Ajdovščina je pomagal organizirati akcijo Igrajmo se varnost. Foto: Arhiv RMB

Ob koncu šolskega leta

Nekateri so izkoristili še zadnjo priložnost za pomladovanje: v Galicijo so se odpravili na galsko pomladovanje taborniki **Rodu II. grupe odredov Celje. Rod Mrzli studenec Mislinja** je pomladoval na Obretanovem in obnovil spretnost streljanja z lokom.

Za druge je to bil čas za marljivo delo: **Rod gorjanskih tabornikov Novo mesto** je pri svoji hiški urejal okolico, pokosil, našagal drva. **Rod Bičkova skala Ljubljana** je na svojem tabornem prostoru v Mirtovičih pripravil vse potrebno za taborjenje. Nekaj zanimivih živali, npr. pajka, so na delovni akciji našli taborniki **Rodu upornega plamena Mengeš**.

Ob koncu šole je tudi čas za zaključne akcije: **Rod Sivega volka Ljubljana** bo kmalu na pikniku

Fotka meseca

Koroška orientacijska liga je povezala tabornike in družine. Foto: Matej Golob

podelil nove rutice, **Rod skalnih taborov Domžale** je leto zaključil z izletom k izviru Kamniške Bistrice ter s skokom v toplo vodo Term Snovik, pripravil pa je tudi predtaborni sestanek za starše. Z MČ-ji in GG-ji je piknikoval **Rod svobodnega risa Kočevje**.

Rod Sivega volka Ljubljana pravi, da se aktivno pripravlja na letošnji tabor, tako kot drugi taborniki po Sloveniji. **Rod puntarjev Tolmin** si je ogledal kratek film z lanskega taborjenja in predstavil letošnji program. **Rod skalnih taborov Domžale** in še nekateri rodovi so pripravili sestanek za starše, da jih seznanijo z vsemi pomembnimi informacijami. Kako pa grejo prijave vam?

Korajža pojasnjuje: Novice pripravimo v uredništvu tako, da strnemo in povežemo **informacije**, ki nam jih pošljete rodovi. Pa vendar na vaših spletnih straneh nato odkrijemo, da ste bili bolj živahni, kot ste nam sporočili! Vabimo vas, da nam na revija.tabor@taborniki.si napišete, kaj ste doživeli v preteklem mesecu v tej obliki: datum, ime akcije, komu je bila namenjena in, seveda, kaj se je dogajalo.

Taborniški fotografi ste vabljeni, da z nami delite vaše fotografije: portretne, skupinske, reportažne, posnetke narave idr. **Posnetkov, narejenih z mobilnimi telefoni ali snetih s Facebooka, ne sprejemamo.** Uredništvo Tabora se uam že unaprej lepo zahvaljuje!

Ko ni interneta in televizije ... vreme napoveduje narava!

Besedilo: Špela Gec Rožman, slike: Petra Grmek

Greš letos na tabor? S starši na morje? Obstaja nekaj preprostih in dokaj zanesljivih metod, kako napovedati lokalno vreme za kak dan naprej. Preberi naslednje nasvete in lahko boš blestel kot vodov meteorolog!

Prvo zlato pravilo: Glej na zahod!

Pri nas vremenske spremembe prihajajo večinoma z zahoda, saj so za našo zemljepisno lego značilni zahodni vetrovi.

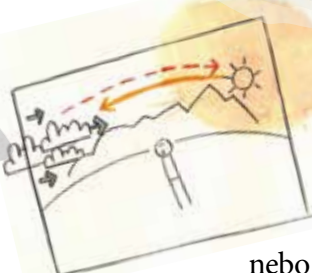
Temni oblaki na zahodu forej
prinašajo slabo vreme, če
pa se na zahodu jasni, lahko
pričakuješ lepo vreme.

Rdeča zarja

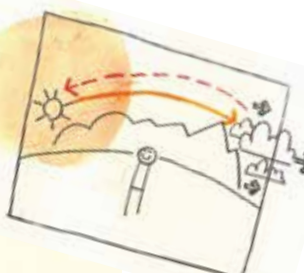
Rdeča svetloba se zjutraj in zvečer lahko pojavi kot odsev sončeve svetlobe na visoko ležečih oblakih fronte.

Zjutraj se nebo obarva rdeče, če so oblaki, ki svetlobo odsevajo na zahodu. Fronta torej k nam šele prihaja.

Na tak dan se raje ne odpravljate na daljše izlete in pripravite tabor na dež.

Večerno rdeče nebo ni samo prekrasno na pogled, je tudi čudovita vremenska napoved za prihodnji dan. Sončeva svetloba tedaj odseva na oblakih na vzhodu, tistih torej, ki nas že zapuščajo.

Zarja - rdečkasto obarvana svetloba ob sončnem vzhodu ali zahodu.

Jutranja megla, rosa in slana

Gotovo si jih že opazil. Zjutraj, ko pokukaš iz šotora, je tabor zavit v meglo, ki se še pred odhodom v vodove koticke razkadi. Mogoče si take meglice lahko opazil v dolini, če ste tabor postavili višje na hribu.

Meglice se pojavijo le ob jutrih, ki sledijo zelo jasnim nočem. Takrat se zemlja neovirano ohlaja, kar povzroči, da se zrak nad njo zelo hitro zasiči z vodno paro. To pomeni, da ne more več sprejemati vodne pare. Voda se začne izločati iz zraka v obliki drobnih kapljic, ki se hitro zgostijo in nad tlemi nastane megla. Če je zrak miren, torej ne piha, se take meglice nad tlemi zadržijo, dokler sonce ne ogreje ozračja dovolj, da voda ponovno izhlapi.

Megla –oblak, ki nastane pri fleg. oblak nastane, če je zrak zelo vlažen. Zrak lahko sprejme le določeno količino vode, nato se ta začne izločati v obliki drobnih kapljic. Topel zrak lahko sprejme več vode kot hladan.

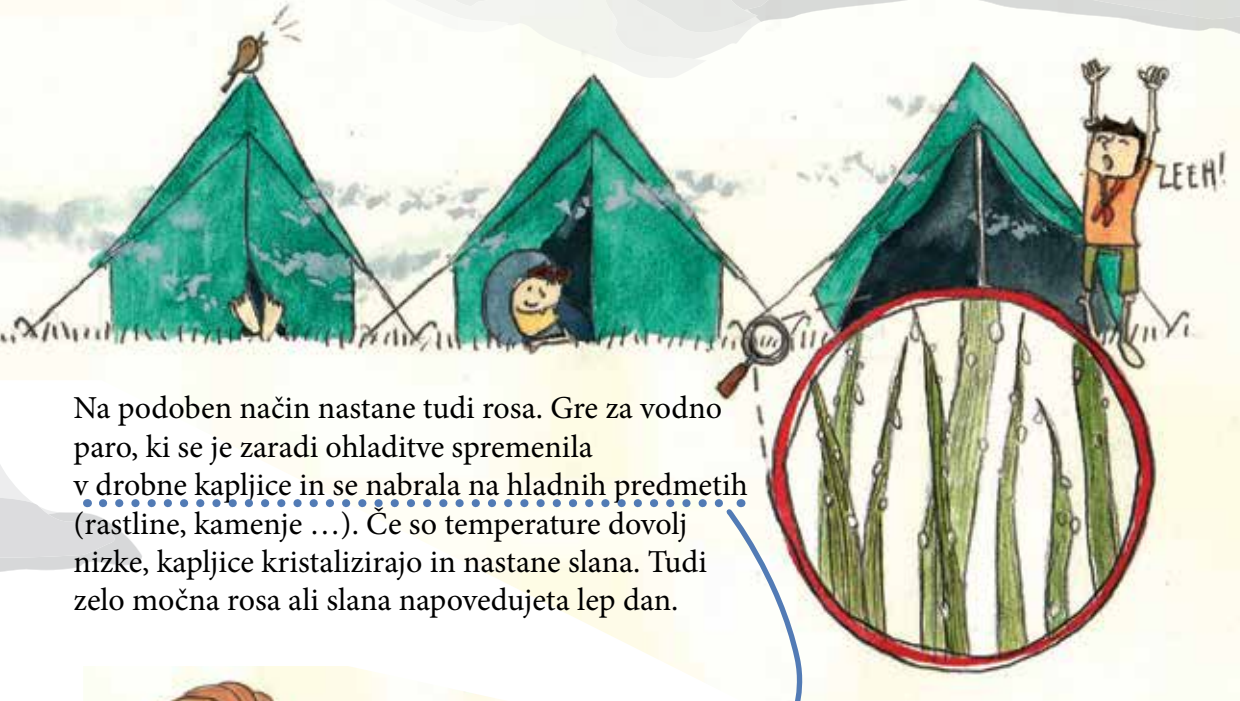

O lokalnih znanilcih vremena je najpametneje vprašati domačine. Tik pred nevihto navadno povleče močan veter iz za kraj značilnih smeri. Včasih slabo vreme napovedujejo kopasti oblaki, ki se nabirajo nad strmimi pobočji okoliških hribov.

Za res dobro vremensko napoved se zato le odpravite do najbližje vasi!

Jasne noči z zelo šibkim ali popolnoma odsotnim vetrom so značilnost območij z visokim zračnim tlakom. Takrat se vreme ne spreminja in lahko pričakujemo več lepih dni zapored.

Jutranje meglice, ki napovedujejo lepo vreme, lahko nastanejo le nad kopnim in poleti.

Na podoben način nastane tudi rosa. Gre za vodno paro, ki se je zaradi ohlaiditve spremenila v drobne kapljice in se nabrala na hladnih predmetih (rastline, kamenje ...). Če so temperature dovolj nizke, kapljice kristalizirajo in nastane slana. Tudi zelo močna rosa ali slana napovedujeta lep dan.

Tako, kot se očalarjem orosijo stekla, ko stopijo iz hladnega v toplel prostor.

Tina stoji med urati: Ali bo danes dovolj dobro vreme za naš uodov izlet? Še dobro, da lahko zdaj z otroki preverimo, kaj nas čaka! In morda osvojimo večšino Vremenoslovec ali Opazovalec neba.

Mi gremo pa na morje ...

Besedilo: Tadeja Rome

Velikokrat se nam ob besedi morje prikradejo v spomin utrinki s počitnic, plaža, sonce, slana voda, raziskovanje, športi in zabava. A morje in oceani so veliko več kot le to.

Foto: Tadeja Rome

Kaj je pravzaprav morje?

Suhoparnih podatkov, kot so "več kot 70 % vse zemeljske površine predstavljajo oceani in morja" ter "kar 97 % vse vode je morske", si skorajda ne moremo predstavljati. V preteklosti je ravno radovednost, kaj se nahaja za tem velikim morjem, kaj je za horizontom, ljudi gnala v raziskovanje planeta in sčasoma so postali zemljevidi takšni, kot jih poznamo danes. A vseeno še nismo odkrili vsega na svetu, saj se veliko skrivnosti nahaja v globlinah, kamor človeško oko težko seže.

Danes vemo, da je razporeditev morske vode po svetu različna: na severni polobli je 61 % vse površine prekrite z morjem, na južni pa kar 80 %. Svetovno morje delimo na štiri oceane (Tih, Atlantski, Indijski in Arktični) ter na mnogo morij z zalivi.

Oceane in morje biologi delijo na dve večji enoti: območje proste vode ali **pelagial** in območje morskega dna ali **bental**. V pelagialu živijo organizmi, ki v vodnem stolpcu lebdiijo - to imenujemo **plankton** - in organizmi, ki aktivno plavajo, npr. ribe, želve,

sesalci. Te s skupno besedo imenujemo **nekton**. Na morskem dnu se nahajajo **bentoške** vrste.

Med seboj je vse povezano

Prehranjevalne mreže so med organizmi zelo prepletene in niso povsod in vedno enake. Tako je tudi v morskem ekosistemu. Poenostavljeno gre za to, da **primarni proizvajalci**, v tem primeru **fitoplankton** oziroma rastlinski plankton, proizvaja kisik, hkrati pa je hrana za porabnike. To so lahko **zooplankton** oziroma živalski plankton ali druge živali. Zooplankton je prav tako hrana za večje živali, med živalmi pa načeloma velja pravilo, da so manjše živali lahko hrana za večje. Ob tej mreži so zelo pomembne tudi bakterije, ki **razkrajajo** odmrle organizme. Znanstveniki so odkrili tudi najkrajšo prehranjevalno verigo, kjer primarni proizvajalci niso rastline, temveč bakterije, ki razkrajajo geotermalno energijo - žveplene pline iz termalnih vrelcev - s temi bakterijami pa se prehranjujejo zooplankton in majhni raki.

Zakaj je morje sploh pomembno?

Glede na to, kolikšno površino Zemlje predstavlja, si lahko predstavljamo, da je tako za planet kot tudi za ljudi morje zelo pomembno. Ljudje morje izkoriščamo na različne načine: kot vir hrane (npr. ribe, morski sadeži, alge), vir farmacevtskih snovi in kozmetike (npr. mnogo bioaktivnih snovi - antibiotikov so odkrili v spužvah), za transport, kot rekreacijsko, estetsko in kulturno vrednoto.

A kljub naštetim koristim ne smemo pozabiti na zelo pomembna dejstva: oceani in morja **urejajo globalno podnebje**, saj vplivajo na vreme. V morju poteka velika razgradnja in kopičenje organskih snovi v morsko dno. Več kot polovica vsega kisika na Zemlji nastane v morju, hkrati pa oceani predstavljajo velik ponor atmosferskega ogljikovega dioksida!

Grožnje

Segrevanje planeta predstavlja zelo velik problem, saj je temperatura morja ključnega pomena za razširjenost organizmov, torej za to, kje živijo. Poleg tega je s temperaturo povezan tudi prevzem hrane, hranil in elementov, npr. kisika, dostopnega organizmom, temperatura vpliva tudi na hitrost rasti in slanost vode. Poleg tega velik problem predstavlja tudi **prilov** - ulov organizmov, ki se jih načeloma ni želelo uloviti (ulov netarčnih vrst).

Velik del **odpadkov** konča v morjih, kjer škodujejo različnim živalim, saj jih po pomoti lahko zaužijejo,

se zapletejo ter zadušijo ... Kar 10 do 20 milijonov ton plastike konča v morjih in več kot dve tretjini teh odpadkov izvirata s kopnega. Plastika se ne razgradi do konca, temveč jo kot t. i. mikroplastiko lahko tudi zaužijejo organizmi, kar pomeni, da se vključi v prehranjevalno mrežo. V aprilski številki smo že spoznali **invazivne** in **tujerodne vrste**. Tudi v morju jih je veliko, saj se lahko prenašajo z vodo, ki jo ladje spravijo v balastne tanke, kar omogoča večjo stabilnost ladje. Prav tako kot na kopnem, so tudi številne morske vrste našle prosto pot iz ujetništva v naravo ali pa jih je celo izpustil človek - hote ali nevede.

Ali veš, da lahko delfine opazujemo tudi pri nas?

V Sloveniji deluje društvo Morigenos, ki z raziskovanjem, izobraževanjem in ozaveščanjem javnosti stremi k varstvu in zaščiti morskih sesalcev, morja in biotske raznovrstnosti v slovenskem morju in zgornjem Jadranu. Njihova osrednja dejavnost je Slovenski projekt za delfine - posvečajo se vrsti velika pliskavka. V več kot 10 letih so identificirali že več kot 100 delfinov, katerih življenjski prostor je tudi slovensko morje.

Vid obožuje morje: Več o društvu Morigenos in veliki pliskavki sem našel na njihovi strani www.morigenos.org. Tam so tudi informacije o tem, kako se lahko pridružimo njihovim taborom ali kako posvojimo delfina!

Naučimo se pravilno uporabljati sekiro

Besedilo in fotografije: Tomaž Sterniša

Sekira je orodje, s katerim se slej ko prej sreča vsak tabornik. Zato je prav, da se jo že MČ-ji in GG-ji naučijo pravilno uporabljati. Največ lahko naredimo z zgledom. Če jo starejši taborniki pravilno uporabljajo, jih bodo mlajši posnemali!

Slika 1

Kdaj začnemo učiti?

Ni pravila, pri katerih letih naj bi otroke začeli učiti uporabljati sekiro. Običajno je to nekje med 7. in 11. letom. Osnovni pogoji so:

- fizična moč za obvladovanje sekire,
- koordiniranje gibanja,
- razvita zmožnost osredotočiti se na nalogo,
- sposobnost natančno upoštevati navodila.

Dokler ne zadostijo vsi otroci v skupini (vodu) tem osnovnim pogojem, ne začnemo z učenjem. Uporabo sekire vedno uči odgovorna, izkušena oseba, ki zna sekiro dobro uporabljati. Ta oseba vedno nadzira samo enega otroka pri delu, ostali čakajo na varni razdalji. Tudi med učenjem vedno delamo z namenom (priprava kuriva, izdelava klinov za bivak itn.).

Izbira sekire in priprava okolja

Pred začetkom učenja pripravimo primerno sekiro (oz. sekire), tnalno in les, ki ga bomo uporabili med učenjem (Slika 1). Sekira mora biti nabrušena, les pa naj bo mehek (smreka ali podobno) in nasekan na tanjše kose, da delo ne bo pretežko.

Če je le mogoče, za učenje uporabimo sekiro s kratkim ročajem, ki je dovolj lahka za otroško uporabo (desna sekira na Sliki 1 in Slika 3a). Teža takšne sekire je običajno okrog pol kilograma. Pri težjih sekirah (ne uporabimo težje od enega kilograma) primemo ročaj bližje glavi sekire (Slika 2a). Dober prijem je

približno takrat, ko lahko sekiro v roki brez napora držimo vodoravno pred seboj.

Ker se običajno učimo sekati s sekirami, ki imajo krajše ročaje, je zaradi varnosti najbolje, če pri delu klečimo in sekamo na podlagi blizu tal (Slika 2a). Tako je bistveno bolj verjetno, da bo sekira pri zdrsu končala v zemlji in ne v nogi.

Učenje sekanja

Najprej se naučimo presekat tanjšo palico. Poklekne nemo pred tnalno (ne preblizu), ki smo ga položili na tla pred seboj, kot kaže Slika 2a. S prosto roko primemo palico in jo položimo na tnalno. Sekiro dvignemo v zrak (ne za hrbet) in jo z dobro odmerjenim udarcem spustimo. Palico poskušamo zadeti na mestu, kjer se dotika tnalna. Tako zagotovimo učinkovito sekanje brez odvečnega napora. Če je le mogoče, pri učenju sekanja uporabimo za tnalno dva različno debela kosa lesa, ki ju postavimo, kot prikazuje Slika 2b. Tako je varnost pri delu bistveno večja in možnost poškodbe zelo majhna.

Slika 2

Sekiro verjetno najpogosteje uporabljamo pri pripravi drv. Pri učenju cepljenja drv z lahko sekiro je najbolje, če se najprej naučimo nacepiti trske za podkuriti (Slika 3a). Za lažje delo pri učenju pripravimo poleno z eno ozko in eno široko stranico. Tako poleno bo težko stalo pokonci na tnalu, zato ga moramo med sekanjem držati z drugo roko. Da se izognemo poškodb, poleno primemo čim bolj ob strani, na drugi strani pa z rahlim udarcem zasadimo sekiro v poleno (Slika 3a). Sekiro skupaj s polenom dvignemo in s spodnjim delom polena udarimo po tnalu. Običajno je en udarec dovolj, da trska odleti. Če ne, postopek ponovimo. Pri delu z nekoliko težjo sekiro primemo ročaj sekire dovolj blizu glave sekire, da se izognemo prevelikemu naporu pri delu. (Slika 3b). Držanju polena z roko se lahko izognemo, če namesto z roko poleno pridržimo s primernim kosom lesa (Slika 3c).

Tudi način sekanja, prikazan na Sliki 4, spada med bolj varne. Poleno položimo na tnal in vanj z rahlim udarcem zasadimo sekiro. Če to na začetku predstavlja težavo, je dovolj, če rezilo sekire le položimo na poleno (Slika 4a). Sekiro v eni roki in poleno v drugi roki istočasno dvignemo (Slika 4b), nato pa z udarcem vse skupaj spustimo na tnal in razcepimo poleno. Tak način cepljenja polen lahko na začetku vzbuja nekaj nelagodja pri delu, z malo vaje pa postane varen in učinkovit način priprave kurjave. O cepljenju debelejših polen si lahko več ogledate na taborniški spletni strani v arhivu revije Tabor (april 2012).

Izdelava klina na bivakiranju

Sekira je tudi zelo primerno orodje za hitro izdelavo klinov iz naravnega materiala pri postavljanju bivaka iz šotork (ponjav). Odsekamo primerno dolg in debel kos palice za klin (2 udarca s sekiro, Slika 5a). Ožji konec klina ošilimo (3 ali 4 udarci, Slika 5b). Približno 5 cm pod vrhom klina z rahlim udarcem sekire pravokotno na palico naredimo zarezo (1 udarec, Slika 5c). Globina zareze naj ne bo več kot tretjina debeline palice. Z rahlim udarcem od strani do zareze (1 ali 2 udarca, Slika 5d) klin dokončamo (Slika 5e). Klin naredimo z manj kot desetimi udarci in za to porabimo manj kot pol minute. Je pa res, da je za to potrebno nekaj vaje!

Vid svetuje: Pri učenju uporabe sekire je potrebno upoštevati vsa splošna varnostna pravila, ki smo jih opisali že v prispevkih o uporabi noža (arhiv revije Tabor, april in marec 2016).

Roparski vozel

Besedilo in fotografije: Tomaž Sterniša

Roparski vozel ne spada med vozle, ki bi jih tabornik nujno moral poznati. Je pa uporaben in zavežemo ga hitro ter brez težav.

Zavezovanje

Glavna značilnost roparskega vozla je to, da pri odvezovanju "odpade" s palice, odvežemo pa ga od daleč. Roparski vozel lahko zavežemo na katerem koli delu poljubno dolge vrvice, saj pri zavezovanju vrvice ni treba napeljati okrog palice. Zavežemo ga običajno na palici (veji, tramu), ki leži približno vodoravno:

- na vrvice naredimo polzanko in jo postavimo za palico (Slika 1a),

- na prvi vrvice (puščica na Sliki 1a) naredimo polzanko in jo vtaknemo skozi začetno polzanko (Slika 1b),

- primemo drugo vrstico in z njo naredimo še eno polzanko (Slika 1c) ter jo vtaknemo skozi polzanko, ki smo jo naredili s prvo vrstico (Slika 1d),

- vozel učvrstimo z zategovanjem prve vrvice (puščica na Sliki 1d), medtem ko držimo drugo polzanko, da ne zdrsne (podobno, kot pri zavezovanju čevljev).

Zavezan roparski vozel vidimo na Sliki 1e.

Uporaba in odvezovanje

Roparski vozel najpogosteje uporabimo takrat, ko hočemo nekaj začasno pospraviti dvignjeno od tal. Obremenimo lahko vrstico, s katero smo v vozlu naredili prvo polzanko. S to vrstico lahko na vejo privežemo vrečko s hrano na bivakiranju, da vanjo ne pridejo mravlje ali da nam hrane ne poje lisica. Privežemo lahko tudi posamezne kose orodja, da jih ni treba iskati med travo (Slika 2a).

Vozel lahko pred naključnim odvezovanjem zaščitimo z zagozdo, ki jo vtaknemo skozi polzanko (Slika 1f).

Odvezovanje roparskega vozla je izredno enostavno. Ko potegnemo za vrstico, s katero smo naredili drugo polzanko, se vozel odveže in "odpade" s palice (Sliki 2a in 2b).

Vid opozarja: Roparski vozel ni dovolj zanesljiv, da bi ga uporabljali na vrveh za plezanje, kot je prikazano v nekaterih dokumentarnih oddajah in na spletu. Za to vedno uporabimo vozle, ki jih uporabljajo pri alpinizmu!

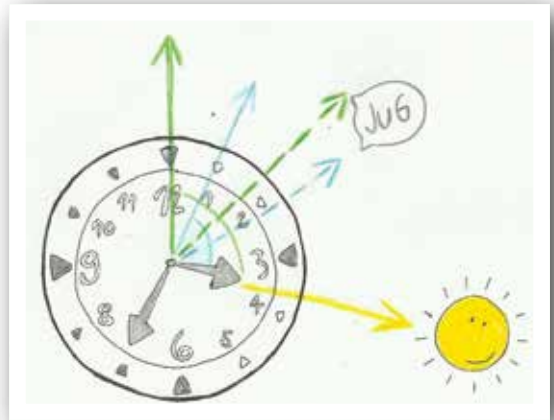
Tudi sonce kaže pot

Besedilo in sliki: Ivana Žigon

Najbrž si že kdaj slišal za orientiranje s pomočjo ročne ure? Če ne, pa vsaj veš, da sonce vsak dan "potuje" po nebu po približno konstantni smeri, od vzhoda proti zahodu. S tem znanjem si lahko pomagaš pri orientiranju v naravi!

Dan ima 24 ur in v tem času Sonce naredi cel krog (360°) okoli Zemlje, torej se v eni uri premakne za 15° (360° deljeno s 24). Vsakih 6 ur se nahaja na eni od glavnih strani neba: ob **6. uri na vzhodu**, **opoldne na jugu**, ob **18. uri na zahodu** in - tudi če ga od tu ne vidiš - **opolnoči na severu**. Govorimo seveda o severni polobli. Na južni je podobno, le da čez dan od vzhoda proti zahodu potuje po severni strani vidnega neba (saj ekvator, ki je srednja pot Sonca, leži severneje).

In če poznamo osnovne ure in smeri, kjer je Sonce takrat, se veliko lažje najdemo že brez kompasa. Opoldne sonca ne bomo našli na severu in tudi vzhajalo ne bo na zahodu. Če se torej premikamo proti vrhu (oseverjene!) karte in na naši desni zahaja sonce, nekaj ni prav!

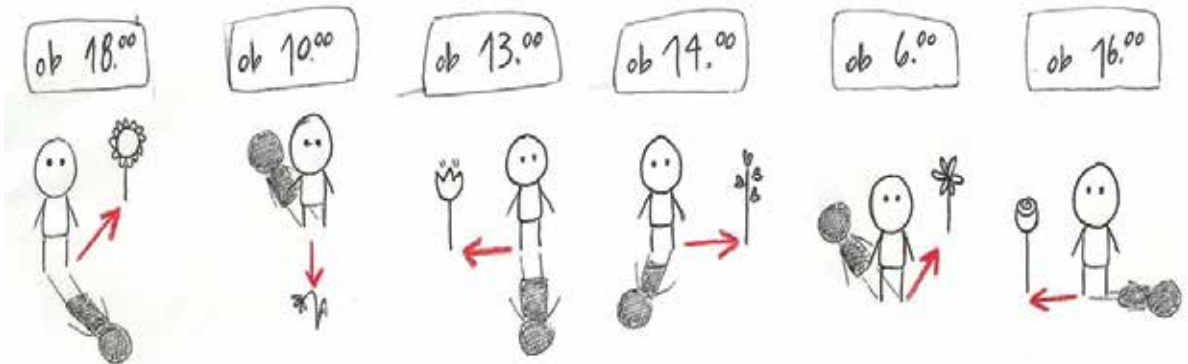

Iskanje juga s pomočjo ure v zimskem (zeleno) in poletnem času (modro).

Pomagajmo si s soncem in ročno uro

A prav pri orientiranju na karti ni dovolj, da poznamo samo razliko med severom in jugom, zanima nas še malo bolj natančna smer. In tudi pri tem si lahko pomagamo s soncem in ročno uro: postavimo jo tako, da je urni kazalec usmerjen proti soncu. Drugi navidezni krak kota kaže proti 12. uri (poldnevu),

simetrala tega kota pa je točno jug (glej skico). Ampak pozor: ker se čas poleti "premakne" za eno uro naprej, sonce npr. ni na jugu opoldne, ampak ob 13. uri, zato takrat jug iščemo med urnim kazalcem, obrnjenim proti soncu, ter 13. uro.

Bine je nekega lepega sončnega dne opazoval cvetlice. V kateri smeri (rdeča puščica) glede na Bineta raste posamezna roža? S pomočjo podatka o času in lege sence določi smer neba!

Zdravilni jetičnik (*Veronica officinalis* L.)

Besedilo in fotografiji: Kosobrin

Je od 15 do 30 cm visoka trajnica. Korenine so polegla in iz njih rastejo dlakava stebila. Listi so kratko pecljati, sivkasto zeleni in mehko dlakavi. Cvetovi so azurno modre barve ter rastejo iz zalistja. Plod je srčasto okrogel, velik do 4 mm. Cveti od meseca maja do začetka meseca julija. Raste po vsej Evropi, tudi pri nas do 2000 metrov nadmorske višine. Nabiramo cvetočo zel brez korenin.

Družina: črnobinovke

Domača imena: jeteknek, lehtica, očistnik, urednik, veronika, vrednik

Tuja imena: common gypsyweed (ang.), Verónica (špan.), rozrazil lékařský (češ.)

Učinkovine: grenčine, čreslovine, eterično olje, nekaj maščob, sladkor, glukozid avkubin.

Zdravilnost: Pomaga pri odvajanju ledvičnega peska in majhnih ledvičnih kamnov, proti pljučnim boleznim, krvavitvi iz dlesni, odvaja vodo, čisti kri, celi rane, notranje krepí, pomaga pri potenju, zdravi želodec, jetra, vranico. Lahko bi rekli, da je zdravilna rastlina, ki "zdravi vse"!

Uporabnost: Kot juha, solata ali namaz.

Čaj za zdravljenje ledvic

I polno čajno žličko suhe zeli prelijemo s skodelico vrele vode in pustimo stati 10 minut. Precedimo in pijemo 3-krat na dan za čiščenje ledvic in mehurja. Vsakič pripravimo svež čaj.

Prsni čaj

Potrebujemo: 100 g zdravilnega jetičnika (zel), 50 g pljučnika (zel), 50 g lapuha (cvet), 50 g lučnika (cvet), 50 g ozkolistnega trpotca (list).

Prilava: I čajno žličko mešanice prelijemo s skodelico vrele vode, pustimo stati 10 minut. Čaj precedimo, osladimo z medom in ga 3-krat na dan pijemo po eno skodelico.

Namaz

Potrebujemo: 25 dag skute, 10 dag zdravilnega jetičnika, 5 žlic oljčnega olja, sol, poper.

Prilava: Zdravilni jetičnik preberemo, operemo, pustimo, da se odcedi in na drobno narežemo. Umešamo v skuto z oljčnim oljem, dodamo sol in poper po okusu. Lahko ga tudi umešamo v sirni namaz s smetano, oljčnim oljem ter popramo po okusu.

Juha

Potrebujemo: 1 kg krompirja, 4 pesti narezanih listov zdravilnega jetičnika, jušno kocko, 2 žlici kisle smetane, sol po okusu.

Prilava: Narezane liste zdravilnega jetičnika skuhamo skupaj z očiščenim in narezanim krompirjem, dodamo jušno kocko in sol po okusu. Na koncu umešamo še dve žlici kisle smetane.

Solata

V solato zmešamo: 1 pest bršljanaste grenkuljice, 3 pesti listov regrata, 3 pesti zeli zdravilnega jetičnika, 2 pesti vodne kreše, 1 pest svinjskega regrata (špehec), česen po okusu, sol, olje in jabolčni kis, dobro premešamo. Solato uporabljamo za spomladansko čiščenje telesa.

Ananasova obrnjena torta

Besedilo: Anja Novljan, fotografije: Matic Pandel

Sestavine: koščki ananasa, biskvit za torto, maslo, rjavi sladkor, cimet ali muškatni orešček, sladka smetana ali sladoled, olje

Potrebščine: nož, alu folija

Čas priprave: 30 minut

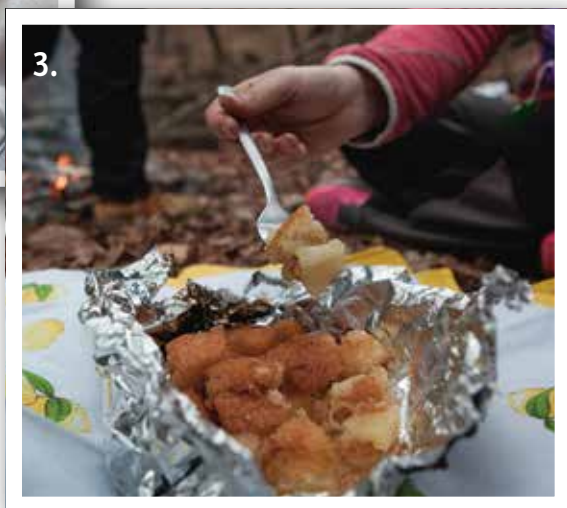

Roku je uroč: To je super, preprosta sladica z okusom po poletju!

1. Na koščke narežemo svež ananas ali pa ga kupimo že narezanega v konzervi. Na približno centimeter velike koščke narežemo tudi eno debelejšo plast biskvita za torte.

2. Pripravimo dvojno plast folije in na sredino naneseemo nekaj olja, ki bo preprečevalo prijemanje. Na to mesto damo nekaj žlic ananasa v koščkih, nanje pa nato še koščke biskvita. Na biskvit damo še malo masla, sladkorja in cimeta ali muškarnega oreščka. Vse skupaj zavijemo v paketek.

3. Paketek na žerjavici pečemo približno 15 minut, medtem pa ga ne obračamo. Med peko bo iz masla in sladkorja nastala omaka, ki bo navlažila biskvit, na dnu pa se bo pomešala tudi z ananasovim sokom. Torto postrežemo s sladoledom ali sladko smetano.

Varno na vseh poteh

Besedilo: Jure Ausec - Bajs, fotografija: Alja Tekavc U.

Topli dnevi in sončno vreme nas vabijo iz stanovanj na prosto. Če ne živimo ravno ob gozdu, moramo do narave nekako priti, zato si bomo pogledali nekaj napotkov za varno udeležbo v prometu.

Hoja je najosnovnejši način gibanja, zato tudi najboljše poznamo pravila. Pešci morajo hoditi po pločniku, če tega ni, pa po **levi strani ceste**, da opazijo nasproti vozeča vozila. Skupine pešcev hodijo ob **desnem robu ceste**, da jih vozila lažje prehitijo. Otroci v vrtcu in v prvem razredu morajo imeti na poti v šolo in iz nje spremstvo osebe, ki je starejša od 10 let, zato jih vodniki ne smete samih spustiti domov. Nositi morajo tudi rumeno rutico. Cesto lahko pešci prečkajo na prehodu za pešce, če pa je ta oddaljen več kot 100 metrov, pa tudi drugje, če med voznima pasovima ni neprekinjene črte.

Motorna vozila

Skupine otrok (to je 5 ali več pred- ali osnovnošolskih otrok) lahko prevažajo le ustrezno usposobljeni vozniki z vozili, ki izpolnjujejo posebne pogoje. Zato otrok nikoli ne vozimo sami, ampak najemimo ustreznega prevoznika! Podpisana izjava staršev nas ne reši odgovornosti, saj nobena izjava ne more biti nad zakonom.

V avtobusu morajo otroci sedeti na sedežih in biti pripeti z varnostnim pasom. Organizator mora na vsakih 15 otrok zagotoviti spremljevalca (starost najmanj 21 let!). Torej vodniki v srednji šoli ne morejo biti spremljevalci, hkrati pa zanje ni potrebno zagotoviti spremljevalca, ker ne obiskujejo več osnovne šole. Spremljevalci morajo biti razporejeni po avtobusu in ne smejo sedeti vsi skupaj.

Kolesarji

Kolesarji so ranljivejša skupina udeležencev v prometu. Kolesarji morajo voziti **eden za drugim** z ustrezno varnostno razdaljo (približno tri dolžine kolesa) in po označeni kolesarski stezi. Če te ni, morajo voziti na razdalji največ 1 m od desnega roba ceste. Vzporedna vožnja kolesarjev je prepovedana, razen v primeru skupin kolesarjev z licenco Kolesarske zveze Slovenije.

Otroci do 6. leta starosti smejo voziti kolo le na pešpoti ali območju za pešce, otroke do 14. leta brez kolesarskega izpita pa mora spremljati polnoletna

oseba (do 2 otroka). Samostojno se lahko s kolesom vozijo otroci, starejši od 8 let, ki imajo kolesarsko izkaznico. Otroci do 14. leta morajo nositi kolesarsko čelado, ki pa jo priporočamo vsem kolesarjem. Glede spremljevalcev jasnega zapisa v zakonu nisem našel, lahko pa upoštevamo pravilnik o normativih v osnovni šoli, ki pri učenju in opravljanju kolesarskega izpita predvideva skupine do pet otrok. Otroci naj **vozijo v "sendviču"** - spredaj in zadaj naj bo odrasla oseba. V otroškem sedežu lahko polnoletna oseba prevaža otroka do dopolnjenega osmega leta, vožnja na prtljažniku pa je v vseh primerih prepovedana.

Besedilo: Primož Kolman

Kako deluje teleskop?

Teleskop je pripomoček, ki nam naredi astronomijo bolj zanimivo. Najenostavnejši teleskop lahko sestavite že z dvema lečama, pritrjenima na različna konca neke cevi. Leči morata imeti različni goriščni razdalji in prav razmerje med dolžinama njunih goriščnih razdalj nam pove o povečavi teleskopa. Leči z daljšo goriščno razdaljo pravimo **objektiv**, oni s krajšo pa **okular**. Seveda morata biti leči nameščeni natančno pravokotno na cev ter ravno prav narazen, če hočemo, da bo slika ostra, zato mora imeti cev omogočeno možnost prilagajanja dolžine. Najenostavneje to rešimo z montažo manjše cevi v večjo. Takim teleskopom, ki uporabljajo za objektiv lečo, pravimo **refraktor**. Za objektiv pa lahko namesto leče uporabimo tudi konkavno zrcalo, ki ima tudi svojo goriščno razdaljo. Takemu teleskopu z zrcalom pravimo **reflektor**. Možnih je več izvedb reflektorja, a najbolj znan je Newtonov, imenovan po svojem konstruktorju, ki uporablja malo zrcalce znotraj cevi, na mestu, kjer je pravokotno z boka pritrjen mehанизem za okular. Naloga malega zrcalca, pritrjenega pod kotom 45 stopinj, je namreč preusmeriti žarek pravokotno na cev v smeri okularja.

Tako refraktor kot reflektor imata vsak svoje prednosti in slabosti. Slabost refraktorja je v tem, da leča objektiv povzroča mavrični **prizma učinek**. Vsaka leča je namreč tudi prizma, saj ni po celi površini enako debela, zato vidimo objekte obrobljene z mavrico. To sicer zgleda lepo, a astronomi tega običajno ne marajo, saj si želijo ostrine. Korekcija prizma učinka se lahko izvede z lečami različnih materialov, a to so že skrivnosti proizvajalcev objektivov. Objektivni na teleskopih in fotoaparatih znanih proizvajalcev so narejeni tako in imajo zato tudi primerno ceno. Druga slabost refraktorjev je v tem, da se veliko svetlobe izgubi v lečah, kar pa v astronomiji pri opazovanju šibkih objektov ni zaželeno. V nasprotju z refraktorjem reflektor za objektiv uporablja zrcalo. Ker gre tu za odboj in ne za lom svetlobe, ne dobimo mavrice in korekcija ni potrebna. So pa reflektorji zaradi običajno večjega objektiv manj primerni za manjše povečave.

Če kupujemo svoj prvi teleskop, je potrebno vedeti, da se moč teleskopa meri s premerom objektiv in ne s povečavo, kot bi si morda marsikdo mislil. Večja velikost objektiv nam bo namreč zagotovila več opazovalne svetlobe. Če namreč ni svetlobe, nimamo kaj

Teleskop refraktor na trinožnem stojalu. Slika: Primož Kolman

povečevati. Če v temi iščemo iglo v kopici sena - kaj bomo uporabili? Svetilko ali lupo? Verjetno svetilko...

Zadnje čase nam v raznih trgovskih centrih ponujajo poceni teleskope in daljnogleda. Verjetno ste že slišali za izrek: "Malo denarja za malo muzike." Večinoma gre za izdelke z napakami, ki imajo slabo centrirane ali celo poškodovane leče. Zato priporočam morebiten nakup v kaki specializirani trgovini s tovrstno opremo.

Replika Newtonovega teleskopa - reflektorja iz leta 1672.

Vir: Wikimedia Commons

Nazaj na tabor

Besedilo: Katarina Miklavc

V času intenzivnih priprav na taborjenje lahko dodatno motivacijo dobimo s prebiranjem starejših tabornih programov in zapisov o življenju na taboru ter tako oživimo pozabljene navade!

Nedvomno so se tabori zaradi družbenih razmer in načina dela čez leta spremenili, pa ne samo med rodovi, ampak tudi znotraj taborniške organizacije. Poglejmo si, kaj Rudolf Wölle in Tone Simončič pravita v svojih delih o taborjenjih, da ugotovimo, kje tiči vrzel med življenjem na taboru, tabornim programom ter tabornimi šegami in navadami nekoč in danes.

Iz zapisov iz leta 1968 je razbrati, da je Rudolf Wölle v taborih videl smisel vzgajanja otrok za življenje v skupnosti, hkrati pa je to bila idealna prilika za kolektivno vzgojo. Piše, da tabori vzgajajo celega človeka, kar pride do izraza v širokem naboru aktivnosti, skozi katere naj bi se vsak posameznik telesno in duševno (razvoj razuma, moralnih lastnosti, kulturnih navad in čut za estetiko) razvijal. Otroke učimo tudi delovnih navad, vendar je ob tem pomembno, da ima vsako delo svoj namen. Odgovor na vprašanje, zakaj

je neko delo potrebno, naj ne bi nikoli bil: "Zato, ker pač je," ampak bi morali znati razložiti, v čem je smisel nekega dela, kar bo otroku dalo motivacijo za opravljanje dela. Ali se tega danes držimo? Se zavedamo, kakšen pomen ima tabor za vzgojo otrok?

Šege in navade na taboru

Poseben čar dajejo našim taborom šege in navade. Wölle je zapisal, da nam služijo za doseganje vzgojnih ciljev, povezovanje, pa tudi koristne so. O šegah in navadah je pisal tudi Tone Simončič in je kot tiste, ki so se ohranile najdlje, izpostavil naslednje:

Taborni objekti: So večje naprave in gradnje. Biti morajo uporabni, lepi in ekonomični.

Stenčas: Naj bo na vidnem mestu in postavljen dovolj nizko, da lahko vsebino preberejo tudi najmlajši člani.

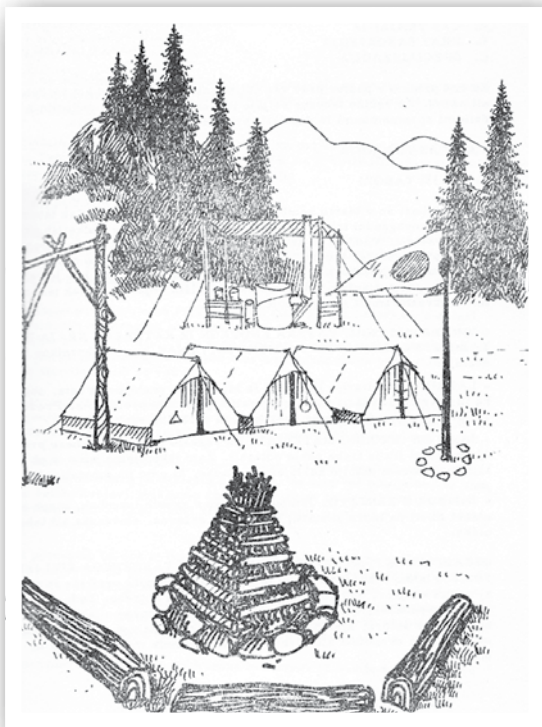
Taborni ogenj: Je središče tabornega življenja. Ogenj se prižge ob začetku tabora, čez dan tli, zvečer se ga razneti, nikoli pa ne sme ugasniti. Ognjišče je nekakšen sveti prostor na taboru. Vsak večer se okrog njega zberejo vsi taboreči in ko ogenj zagori, zapojejo Dviga plamen se iz ognja. Ob ognju sledi večerni program, ki predstavlja kulturno in zabavno atrakcijo. Nekoč so večerne programe sestavljali petje ob kitari, recitiranje, pripovedovanje anekdot, senčno gledališče, reševanje ugank, večerne strateške igre itn. Ob koncu programa se skupaj zapoje Dan je šel.

Budnice: Morajo biti tihe, kot je tih večer ob tabornem ognju. Za bujenje se je uporabljalo gong ali rog.

Imena šotorov in tabora: Izberemo jih glede na značilnosti tistih, ki v šotoru spijo, oziroma glede na značilnosti kraja, v katerem taborimo.

Delitev hrane: Naj bi potekala tako, da najprej dobijo hrano najmlajši, nazadnje najstarejši, kot zadnji pa vodja tabora.

Drva: Se prinaša v tabor vsakič, ko odidemo na izlet ali pohod in zapustimo tabor. Navada izhaja iz čisto preprostega vzroka, da se kurivo vedno potrebuje.

Vir: Priročnik za organizacijo taborjenj in letovanj

Program na taboru

Wölle predlaga, da tisti, ki program sestavljajo, svoje člane vprašajo kaj si želijo početi na taboru, upoštevajo pa naj tudi svoje želje glede tega, kaj želijo otroke na taboru naučiti. Opozarja tudi na to, da v naravi ni časa za teoretiziranje, ker je neskončno možnosti za praktično delo. Aktivnosti na taboru naj bi bile pestre in raznolike. Zajemale naj bi vse od ureditve tabora in izgradnje objektov, osvajanja večšin in znanja, športnih iger, kulturno-zabavnega dela, spoznavanja kraja, v katerem se tabori, pa do izletov in prostih aktivnosti.

Primeri aktivnosti: obisk lokalnih obrtnikov, pisanje glasila na taboru, pošiljanje razglednic, taborni ogenj za domačine, učenje čarovniških trikov, vodovi koticiki na taboru.

Ali tudi vi na taborih upoštevate omenjene šege in navade? Jih izvajate v drugačnih oblikah? Kakšen pomen ima tabor za vas? Pa za vaše člane? Predvsem bi vas rada spodbudila, da si pri pripravi tabornega programa pogledate starejše programe. Včasih se prav v njih skrivajo pozabljene ideje, ki jih je vredno ponovno obuditi in malo dodelati, da bodo v drugih okoliščinah še bolj zanimive in uspešne.

"Kdor je enkrat slišal za žuborenje gorske vode, tajinstveno šelestenje večernega gozda, pesem nočnih vetrov, smeh sončnih žarkov, ko se ulijejo izza gora, kdor je enkrat videl nad seboj svobodno nebo, polno zvezd, in čutil toploto tabornega ognja, ta se bo še vrnil in pripeljal s seboj prijatelja. Kdor se udeleži enega tabora, se bo vračal v tabor še in še."

Rudolf Wölle

Miha raziskuje literaturo: Katarina se je pri pisanju prispevka oprla na dve deli, in sicer Priročnik za organizacijo taborjenj in letovanja Rudolfa Wölleja (1968) in Moj uod: priročnik za delo v taborniški organizaciji Toneta Simončiča (1967). Skrivata namreč veliko uporabnih nasvetov!

Dober tek vsem vam želim! Zdrava prehrana na taborjenju

Besedilo in fotografije: Nina Medved

V tem času gre tabornikom po mislih gotovo samo ena reč - kako bodo preživeli letošnje taborjenje v naravi? Vodniki se ukvarjajo s tem, kaj bi radi vključili v programe, pa kaj bodo počeli v primeru dežja, taborna vodstva skrbijo za to, da bo na taborjenju na voljo vsa podpora, ki jo bodo taboreči potrebovali. Pa podpora zdravju? Nikoli ni prepozno, da skupaj z vodniki ter kuharjem premislite, kako boste organizirali prehrano na vašem taborjenju. Določene odločitve ste zdaj verjetno že sprejeli, morda napisali jedilnik, opravili del nakupov ... A nikoli ni prepozno, da uvedete spremembo ali dve ter zagotovite zdravo življenje v naravi za vaše člane. Zato smo vam taborniki, ki smo delovali kot trenerji promotorjev zdravja v projektu Za zdravje mladih, Katarina Bačnik, Ana Tomšič, Tadej Pugelj, jaz ter dolgoletni taborniški kuhar Vojko Vičič - Vičo pripravili kopico idej, ki jih lahko že letos upoštevate na vaših taborjenjih!

Najprej pogledjmo, kaj določa naš prehranjevalni vzorec oziroma prehranjevalne navade: pomembno je, kako **pogosto** uživamo obroke v posameznem dnevu, **koliko** hrane zaužijemo pri posameznem obroku in pa kakšno **vrsto hrane** zaužijemo. Zdrava prehrana je namreč sestavljena iz vseh priporočenih skupin živil, ki zadoščajo zahtevam za varno, varovalno in uravnoteženo prehrano.

Slika: Primož Planko

Predvsem uravnoteženost prehrane je odvisna od vsakega posameznika posebej. Vsak posameznik ima različne potrebe glede na starost, spol in delo, ki ga opravlja.

Število in velikost obrokov

Da so taborniki posebej lačni na taborjenjih, ko cele dneve preživijo v gibanju v naravi, ni nič čudnega. To pa še ne pomeni, da so njihove potrebe po hrani resnično večje kot sicer. Kolikšno je torej priporoče-

no število obrokov na dan? Človek naj bi vsak dan pojedel 5 obrokov. Ne pozabimo, da sta tudi jabolko ali tablica čokolade obrok, četudi ni bil načrtovan v tabornem urniku!

Pri taborecih je dobro spremljati, da zaužijejo vse obroke, ki smo jih predvideli zanje. Prehrana pomembno vpliva na počutje, tako kot pravi tisti slogan iz reklam: "Lačen si ful drugačen." Občutek lakote vpliva tudi na fizično zmogljivost posameznika in posledično na samopodobo. In lačen tabornik se pač ne more imeti lepo na taborjenju!

Pestrost prehrane

Pozorni bodimo tudi na to, da je naša prehrana čim bolj pestra. Za to se lahko zgledujemo po kriterijih za zdravo vedenje, ki jih je pripravila Svetovna zdravstvena organizacija.

Ta priporočila se da hitro vpeljati v taborni vsakdan. Za začetek se izogibajmo predpripravljeni ali instant hrani, kot sta npr. Čokolino ali prašek za pripravo pire krompirja. Zadolžite dežurni vod, da oluplji krompir za kosilo, tako bodo tudi povadili spretno ravnanje z nožem!

Večerje so lahko samo mlečne. Mleko je že samo po sebi precej sladko, tako bi moralo razveseliti sladkosnede tabornike. Pripravimo lahko mlečni riž, skuhamo zdrob, polento ...

Priporočena pogostost uživanja živil

mleko in mlečni izdelki	vsak dan
zelenjava	3-krat dnevno
sadje	2-krat dnevno
rdeče meso	manj kot 3-krat na teden
ribe	1- do 2-krat na teden
polnozrnat žitni izdelki in kaše	vsaj 3-krat na teden
ocvrta hrana	manj kot 3-krat na mesec
energijsko bogata in hranilno revna živila (pekovski in slaščičarski izdelki, industrijski deserti, gazirane in negazirane pijače z dodanim sladkorjem, mesni, majonezni, kremni/čokoladni namazi, mesni izdelki s homogeno strukturo, instant juhe in podobni koncentrirani izdelki, gotovi ali polpripravljeni izdelki ...)	redko, 2- do 3-krat na mesec in v manjših količinah

Slika: Primož Planko

V skoraj vsak obrok lahko vključimo sadje in zelenjavo. Sveže sadje ponudimo za malico, tako se bodo taborniki sploh na vroče dni nekoliko odžejali in posladkali. Pri kuhanih obrokih vključimo zelenjavo kot pomemben del obeda: zelenjavnih juh se lahko domislite še pa še, prav tako je lahko zelenjava okusna priloga ali glavno živilo obroka. Ne pozabimo na sezonsko zelenjavo: kumare, paradižnik, zelena solata, korenje redkvice itn. Četudi bo zelenjava pri kakšnem taborniku pristala v organskih odpadkih, ne obupajte. Vsi smo različni in tudi prehranjujemo se različno. Ko uvajate nove jedi, bodite vztrajni in jih ponudite večkrat. Tudi vodnikom, ki se bodo morda najglasneje upirali!

Vrsta prehrane

Katere vrste prehrane ponujate na taborjenju? Za vsejede, vegetarijance, vegane, tiste, ki potrebujejo posebne obroke zaradi različnih zdravstvenih stanj? V primeru alergij na določena živila ali celiakije, ki zahteva prehrano brez glutena, se še pred taborjenjem pogovorite s starši, kako boste pripravljali hrano za člana, ter po potrebi dodatno izobrazite kuharja.

Verjetno pa ste že sami opazili, da vse diete niso povezane z zdravjem, temveč z okusom posameznika. Vsekakor že zaradi organizacije prehrane in nabave živil ne dopuščajmo taborečim, da dnevno spreminjajo vrsto prehrane. Dogovorite se, da bodo dobivali obroke v skladu s tem, kar so navedli na prijavnici!

Recimo "ne" varčevanju pri hrani

Taborniki smo vajeni organizirati letovanja in akcije z najnižjimi stroški, predvsem zato, da bi članom zagotovili čim nižjo kotizacijo za udeležbo. Pri hrani pa se ne splača varčevati, saj je to naložba v naše zdravje, prav tako smo se taborniki zavezali, da smo (zdrav) zgled našim članom. Tudi s tem, kako organiziramo prehrano na naših akcijah, učimo otroke, kaj je zdravo in kaj ne!

Vendar draga živila niso nujno tudi kvalitetna. Pri tem nam lahko pomaga izkušen kuhar ali kateri od staršev, ki se ukvarja s področjem prehrane. Povežemo se lahko tudi z lokalnimi pridelovalci hrane. Če nam že ne morejo zagotoviti dovolj velikih količin za vse taboreče, se dogovorimo vsaj za predstavitev ter pokušino. Domače mleko ima povsem drugačen

okus kot industrijsko proizvedeno, kar je lahko dobra priložnost za pogovor s člani o tem, od kod prihaja hrana, ki jo uživamo. Taborne sladice pa lahko popestrimo na primer z domačim medom, ki smo ga kupili na obisku pri čebelarju!

Pijače

Ne pozabimo tudi na pitje tekočin. Vodniki naj spremljajo, koliko tekočine zaužijejo njihovi člani. To pa naj ne bo samo voda, ker to pospešuje dehidracijo. Ohladimo nesladkan čaj. Razredčimo Cedevito (1 kg na 50 l vode, ne tako kot piše na embalaži). Vodo lahko "popestrimo" tudi tako, da vanjo stisnemo limone in pomaranče, dodamo metine liste in že je tu taborna limonada! Vsekakor se odrecimo sirupom in sokovom, ki so polni sladkorja. Prav tako ne ponujamo sladkih mlečnih napitkov ali jogurtov, ter sladkih gaziranih in energijskih pijač.

Nezdrave navade

Bonboni, čokolade in druge sladkarije niso del zdrave prehrane. To velja posebej svetovati staršem, saj ti otrokom v taborno opremo pogosto spakirajo tudi sladkarije, ki jih otroci pač obožujejo, ker so navajeni nanje. Nekateri taborniki so zato uvedli posebne taborne navade: na začetku taborjenja poberejo sladkarije svojih članov, ti pa jih lahko dobijo samo po obrokih ali samo enkrat dnevno in v omejenih količinah. Najbolje bi seveda bilo, da bi se s starši dogovorili, da sladkarije ne sodijo na taborjenje in bi se posladkali na zdrav način! S sadno solato na primer ...

Prav tako bodimo pozorni na dodatno sladkanje in soljenje jedi. Pogosto si solimo jed, saj se nam ta

zdi neokusna. To ni potrebno, če je hrana primerno pripravljena. Za to lahko največ naredi kuhar, ki doseže močnejši okus z različnimi začimbami in dišavnicami.

Kako vnašamo spremembe na področju prehrane?

Zdaj nekateri gotovo že zmajujete z glavo, češ, vse to se dobro sliši, ampak ...! Uvajanje sprememb je počasen proces, sploh na področju prehrane, kjer so naše navade globoko zakoreninjene v nas. Zato imejte v mislih, da je treba spremembe vpeljevati postopoma in vztrajno. Zagotovo boste naleteli na nekaj upora, presenečenja, pa tudi navdušenja pri vaših članih!

- Članom predlagamo, da na tabornjenju osvajajo večšine, povezane s prehrano. Kuhar začetnik, Kuharski vajenec, Kmetovalec 1 in 2, Zeliščar 1 in 2, Kosobrin. Velik del taborniškega programa je že tako ali tako povezan s tem področjem zdravja!
- Vodi naj pripravijo plakate o zdravi in škodljivi hrani in jih obesijo pri kuhinji, jedilnici.
- Preko aktivnega dežurstva v kuhinji se bodo taboreči spoznali z načinom priprave hrane in bili vanjo aktivno

- Če zelenjava ne gre z lahkoto po grlu, ji dodajmo omako, npr. jogurtovo polivko, salso, humus. Ni vse, kar obstaja, samo kečap in majoneza.
- Bodimo kreativni! Oblikujemo jedi v zanimive oblike, otrokom je tudi pogosto privlačna hrana, ki je narezana na majhne koščke. Nadenimo jedem zanimiva, domišljajska imena (npr. zmajev golaž), pa ne samo v sklopu tematskih aktivnosti.
- V vodu se pogovorimo o vplivu vrstnikov na prehranjevanje. Se vam je že kdaj zgodilo, da je eden v vodu sklenil, da določene jedi ne mara, pa se je uprla še ostalim članom? Z vodniki se lahko dogovorimo, da obroke uživajo z mlajšimi člani in opazujejo, kaj otroci jedo, lahko se tudi z njimi pošalijo okoli hrane in jih spodbujajo k temu, da ne preskakujejo določenih delov obrokov, kot je recimo solata. Vendar naj ne bojo pri tem preveč vsiljivi, saj se bodo otroci na tak način samo še bolj uprli!
- Z vodniki se pogovorimo o zgledu. Vodnike se pogosto razvaja s hrano, dobijo poseben obrok ali pa se na sestankih odprejo paketi s sladkarijami.

Otroci budno opazujejo vse, kar počnejo vodniki, tudi to, kaj in koliko pojedjo pri skupnih obrokih. Poskusimo premakniti svoje meje. In večkrat na glas izrazimo navdušenje nad jedmi, za katere vemo, da morda niso najbolj priljubljene pri članih.

- Najstariši članov postanejo naši partnerji. Na sestanku se z njimi pogovorimo o zdravi prehrani in o tem, zakaj si želimo organizirati zdravo prehrano za njihove

otroke. Razvijajmo zavedanje o zdravem življenjskem slogu tudi pri starših, saj bomo lahko prav z njihovo pomočjo najbolj uspešni!

- vključeni. Že zaradi tega bodo z večjim veseljem vsaj poskusili kakšno jed, ki je sicer ne bi!
- Zavedajmo se, da lahko večji učinek dosežemo z iskanjem alternativnih rešitev kot pa s prepovedovanjem. Če prepovemo sladkarije v odmorih, ponudimo zdravo sladko alternativo, si recimo specimo banane na ognjišču, pripravimo granolo!

- Ne pozabimo pa tudi na taborniške šege in navade. Skupni obroki so pomemben del razvoja kulture prehranjevanja, ki jih lahko obogatimo s šegami. Tudi pesmica Dober tek, ki jo mnogi taborniki zapojejo preden začnejo jesti, je del tega.

Kljukci s kajaki, ki ogrožajo energetska varnost Balkana

Besedilo: Tea Derguti, fotografija: Jan Pirnat

Z 28-letnim Rokom Rozmanom smo spregovorili o tem, kako so se na poti od Bohinja do Tirane upirali hidro lobijem z vesli, kajaki in veliko zagnanosti. Pravi, da mu je žal, da nima taborniške izkušnje. Ima pa hokejsko, veslaško, olimpijsko, ribiško in kajakaško, ki jo je tudi zabeležil v filmu Why. Vodi ga prepričanje, da je treba v življenju poskušati. Spremljajte njegova prizadevanja, navdušeni boste!

Ste z 39-dnevno akcijo Balkan Rivers Tour res ogrozili našo energetske varnost?

Ne ogrožamo energetske varnosti, ker Evropa elektriko še izvaža. Niti nismo proti razvoju, kar nam očitajo, smo samo za pravično upravljanje z naravo in rekami. Če že kaj ogrožamo, potem je to bogatenje elit, ki si polnijo že tako preveč polne žepe. Evropa novih elektrarn ne potrebuje, gre samo za pranje denarja pri gradnji in od tega imajo korist le redki izbranci. Pod črto je vse tole korupcija.

Vaš cilj je preprečiti gradnjo jezov na evropskih rekah?

Hydroenergija je krinka. Ljudi že od malih nog prepričujejo, da z njo rešujejo okolje, nihče pa ne pove, koliko nafte se porabi za izgradnjo, pa da količine metana, ki izhajajo iz rezervoarjev za jezovi, presegajo količine, ki jih letno pridela svetovni letalski promet. Poleg tega nobena od držav, v katerih se bo gradilo 2700 elektrarn, nima sprejetega energetskega plana o tem, kam bo ta elektrika šla.

Graditelji pa izhajajo iz zahodnoevropskih držav, kjer so že vse pozidali in morajo zaradi škode, ki so jo tam naredili njihovi jezovi, že obnavljati svoje okolje. "Kelag, shame on you," se bodo glasili plakati v Gradcu, tako da tudi Avstriji izvedo, kaj počne njihovo podjetje, ki se v domačih logih razglašča za ljudem in naravi prijazno, na Balkanu, skrito očem javnosti, pa izvaja genocide nad naravo in kulturno dediščino.

Hidro lobi je zelo močan, v Južni Ameriki tisti, ki želijo zaščititi reke pred novimi jezovi, padajo pod lobističnimi strelji. V Peruju so tako ubili aktivista, ki je bil del te mreže in prijatelj mojega dobrega prijatelja Bennyja, ki sem ga spoznal na svoji poti po Južni Ameriki. Pri nas na srečo še nismo tako daleč.

Zakaj si se tega lotil?

Ne bi mogel spati, če tega ne bi naredil. Sprva ni nihče verjel v mojo idejo, Patagonia pa je takoj zagrabila in financirala večji delež odprave, tako da sem se vrgel v akcijo in ugotovil, da so olimpijske igre v primerjavi s tem pravi hec. 15 kilogramov sem shujšal, spal nisem, takšne izkušnje še nisem imel, a me je ljubezen do rek gnala naprej. Še posebej naporno je bilo sodelovanje z Nemci, saj so vnaprej želeli vedeti vsako potankost. Zraven so bile organizacije Save blue heart of Europe, Euronatur, Riverwatch in WWF. Zadnji sta sodelovali prvič, ampak če hočeš nekaj premakniti, moraš stopiti skupaj.

Edino izbiro ekipe sem si pridržal za konec, 14 dni pred akcijo sem med ogromno kandidati izbral 5 fantov. Izbral sem tiste, ki so imeli v prvem planu reševati reko in iskrico v očeh. Nisem jim mogel ponuditi

nekega konkretnega denarja, vendar jim je bilo všeč, da gre končno za nekaj iskrenega.

Od začetka toura so v vodo padli projekti za izgradnjo treh jezov, ampak reševanje rek se še ne zaključuje?

Zagotovo ne, to je bil začetek za nekaj večjega in tudi to, da si je albanski premier zadnji dan premislil, nam je šlo na roke. Celo pot smo namreč zbirali podpise na kajaku, ki smo ga na koncu želeli izročiti Ediju Rami skupaj s peticijo proti gradnji HE na Vjosi, zadnji neokrnjeni reki v Evropi. Premier je ostal v svoji palači, za ograjo iz policistov, medtem ko smo zunaj protestirali.

Trenutno potekajo boji proti izgradnji petih jezov na Muri, ki je edina nezajezena reka v Sloveniji. Že na začetku smo se srečali tudi z odlomkom občine Bohinj, ki želi z junijem uvesti karto za veslanje na jezeru. Kaj bo naslednji korak - da nam bodo zaračunali pot na Komno, potem pa še zrak? Če se na to ne bi odzvali slovenski veslači, bi odlom že veljal.

Naša naloga je, da predstavimo takšne kraje ljudem, da jih vzljubijo in odženejo tiste, ki se želijo z njimi le okoristiti.

Kakšna prigoda na poti?

Neverjetno je, da se nobenemu ni nič zgodilo. Na Langarici, ki je edini Vjosin zajezeni pritok, smo pričakovali, da ne bomo mogli veslati, ker je struga zaradi zajezitve suha. A nam je naproti prišel šef elektrarne, ki se je prav za to priložnost pripeljal iz Avstrije in je bil pri volji odpreti jez za nas, ob sebi je imel seveda fotografе. S fanti smo v 5 minutah sestavili kontra zgodbo. Sprejeli smo ponudbo in zaveslali po kanjonu, kakršnega še nismo videli, in obžalovali, kaj so uničili. Zakaj, za delovna mesta? Gospod nam je v sekundi, s potegom po svojem iPhoneu odprl jez, iz česar je jasno razvidno, da tu nikogar ne bo treba zaposliti. Naša naloga je, da predstavimo takšne kraje ljudem, da jih vzljubijo in odženejo tiste, ki se želijo z njimi le okoristiti.

Jaz ne rešujem rek, da se bom lahko po njih vozil s kajakom, ampak za polžke, za ribe, za lokalce, ki živijo od tega. Ti so nas celo pot spremljali, objemali in tudi jokali. Ljudi ni nihče nič vprašal, če hočejo jez. Naš namen pa je, da ljudem predstavimo, kako je Balkan super destinacija, ne kraj, kamor greš, ker drugam ne moreš. Če uspemo to dopovedati njim in nato še obiskovalcem, smo zmagali. In na koncu bomo seveda z največjimi nasmehi tudi veslali po teh prelepih rekah.

Naj ne utone v pozabo

Besedilo in fotografije: Andrej Lenič

Z vodom Gepardi iz Rodu Rožnik smo si ogledali razstavo Ana Frank - zgodba za sedanost, ki je aprila gostovala na Gimnaziji Vič. Vedoželjnost otrok nas je spodbudila, da smo tudi v taboriških vrstah začeli razmišljati o tem, kako se z otroki lotiti teme holokavsta in drugih vojnih grozot.

Čeprav se taborniki ne oziramo nazaj, temveč iščemo svoj zagon v boljši prihodnosti, je vseeno nemogoče pozabiti na dogodke, ki so tako pomembno vplivali na razvoj civiliziranega sveta. Pomen zmage nad nacifašizmom, ki smo se je spomnili v preteklem mesecu, je danes že močno zbledel. Grozote druge svetovne vojne so se pridružile ostalim zgodovinskim zapisom, naše generacije pa z odhajanjem zadnjih živčih pričevalcev izgublajo zavedanje o pomembnosti poznavanja tega za Slovence tako odločilnega obdobja.

Zakaj se sploh še pogovarjati o holokavstu?

Holokavst - nepričakovano uničenje (hebrejsko Šo'ah) je tema, za katero mnogi menijo, da je že tako prepogosto izpostavljena. Kljub temu pa se lahko zgodi, da gremo mimo zgodovinskega obeležja, ob čemer nas bodo otroci vprašali, čemu je namenjeno. S pozabo ali celo zanikanjem holokavsta, kar se že dogaja v nekaterih evropskih državah, odpiramo pot ponovnemu vzponu sovraštva in rasizma. Čeprav je večina prepričana, da se tovrstne strahote po drugi svetovni vojni ne morejo ponoviti, so se vseeno dogodili gulagi, apartheid, Rdeči Kmeri, še v devetdesetih pa tudi Ruanda ter nam bližnja Vukovar in Srebrenica.

Taborišče Auschwitz

Kaj vemo o holokavstu?

V Sloveniji (Dravski banovini) je ob začetku vojne leta 1941 živelo okoli 1500 Judov. Večina jih je bila odpeljana v taborišča, od koder se jih je vrnilo le okoli 200. Največji delež žrtev holokavsta, skupaj preko 6 milijonov, je sicer izhajal iz Nemčije, Poljske, Madžarske, Sovjetske zveze ter sosednje Hrvaške, kjer je obstajalo grozovito uničevalno taborišče Jasenovac.

Da pa ne bi mislili, da so bili Judje edine žrtve sistematičnega genocida, je treba spomniti, da so bili v taborišča ali internacijo odpeljani tudi mnogi drugi Slovenci, med njimi Romi, invalidi, napredni akademiki, socialisti in komunisti. Mnogi so končali v delovnih in koncentracijskih taboriščih po vsej Evropi, nam najbližji sta bili na severnoitalijanskem Gonarsu ter na otoku Rabu. Ne pozabimo tudi na mnoge Slovence, predvsem s Štajerske, ki so bili izgnani v Srbijo, saj je Hitler želel nemško, etnično čisto Štajersko.

Žal so tudi na slovenskih tleh obstajala zbirna taborišča, od koder so mnoge prepeljali v Mauthausen, Dachau, Ravensbruck in Auschwitz. Od tam se večina ni vrnila.

Taborišče Auschwitz

Kdaj in kako se pogovarjati o holokavstu in drugem vojnem nasilju?

Z otroki se o holokavstu in grozotah vojn zaradi odprtosti naše organizacije lahko pričnemo pogovarjati že nekje pri 12 letih, saj, kot nam je povedala dolgoletna učiteljica zgodovine Sonja Nagode, otroci takrat namreč že poznajo dejavnike, ki privedejo do sovraštva in rasizma. Še posebej zdaj, ko spremljamo vojno v Siriji ter begunsko problematiko, je mogoče potegniti nekatere vzporednice in otroke usmeriti k empatičnemu dožemanju. Za vodnike, ki se bodo spustili v tovrstno tematiko, je predvsem pomembno, da **ne pustijo nerazrešenih vprašanj otrok**. Fotografije in posnetki jih lahko prestrašijo, zato je pomembno, da se, če se vodnik zanje odloči, pred in po tem z otroki temeljito pogovori, pogovor pa naj vodijo kar sami.

Odličen način izobraževanja, ko se otroci že spoznajo s tematiko, je skupen **ogled igranih ali dokumentarnih filmov**. Seveda je gradivo potrebno izbrati glede na starost otrok. Kdaj in kje se lotiti teme, je odvisno od situacije. Najbolje je, da se to ne dogaja v zaprtem prostoru, temveč kje zunaj, kjer je otrokom mogoče predstaviti spomenik, razstavo ali drugo obeležje. Pri nas so to denimo Klopca in pozabljeni kovček na železniški postaji v Murski Soboti, od koder so v Auschwitz deportirali domala vse prekmurske Jude. Ohranjeno je tudi obeležje na mestu podružnice taborišča Mauthausen na Ljubljano, ki je tudi primerna lokacija za izlet. V Celju je ohranjena muzejska zbirka v zaporu Stari pisnik, kjer so zapirali, mučili in nato ustrelili mnoge nedolžne jetnike, v Ljubljani pa denimo Gramozna jama, kjer so streljali in zasipali talce.

Za **mednarodne odprave** tabornikov bo zanimiv ogled taborišča na otoku Rab, obisk taborišča v Oswincimu na Poljskem, za še bolj vedoželjne pa predvsem

Taborniki si ogledujejo razstavo o Ani Frank

svetovni center holokavsta Yad Vashem v Jeruzalemu, kjer še danes zbirajo informacije in zgodbe o žrtvah.

Witold Pilecki

Zanimiva je zgodba o poljskem skavtu Witoldu Pileckem (roj. 1901), širitelju poljske nacionalne skavtske organizacije. Leta 1940 se je kot član poljskih partizanov z lažnim imenom pustil ujeti Gestapu in se infiltriral v Auschwitz, kjer je od znotraj organiziral borbene enote za upor. Preko skritih kanalov je o razmerah v taborišču obveščal odporne in zahodne zaveznike. Po 945 dneh v taborišču je uspel pobegniti in je dalje prepričeval za napad in osvoboditev Auschwitza. Do napada zaradi odločitve vodstva odpora nikoli ni prišlo. Pilecki je kot medvojni partizan postal sovražnik povojne oblasti, za kar so ga leta 1948 obsodili in usmrtili.

Priporočamo

- Roberto Benigni, film Življenje je lepo (MČ+)
- Anne Frank, Dnevnik Ane Frank (GG+)
- John Boyne, roman Deček v črtasti pižami in Mark Herman, istoimenski film (GG+)
- Markus Zusak, roman Kradljivka knjig in Brian Percival, istoimenski film (GG+)
- Jože Vozny, dokumentarni film o taborišču na Rabu Skozji trpljenje v svobodo (GG+)
- Thomas Keneally, roman Schindlerjev seznam in Steven Spielberg, istoimenski film (PP+)
- Primo Levi, roman Ali je to človek (PP+)
- Boris Pahor, roman Nekropola (PP+)
- Witold Pilecki, knjiga The Auschwitz Volunteer: Beyond Bravery (PP+)

TABORNIKI

Obrazložitev vsebin tečajev ZTS

Razpisi ZTS tečajev so že objavljeni na Stenčasu, tu pa sledi nekaj obrazložitev v zvezi z vsebinami posameznih tečajev.

Namen **Tečaja za vodje** ostaja enak kot dosedanja leta - izobraziti vodjo taborniške enote. Pomembna sprememba v letošnjem letu je, da bodo tečajniki poleg organizacijskih znanj na letošnjem tečaju pridobili tudi znanje koordinacije priprave dobrega programa, ki bo temeljil na vzgoji članov. Po koncu tečaja bo tečajnik suveren pri koordinaciji tako organizacije projektov kot njihovega programa, kar je odgovor na izpostavljene potrebe rodov.

Tečaj orientacije in topografije ostaja, več poudarka pa bo na prenosu znanj. Največja razlika se pojavlja pri tečajih pionirstva in življenja v naravi. Z izvajalci tečajev smo namreč ugotovili, da se večina tem prekriva, zato smo se odločili, da letos izvedemo enoten tečaj - **Tečaj bivanja v naravi**, na katerem bodo obravnavane teme obeh dosedanjih tečajev.

V sklopu vseh tečajev bodo tečajniki izvajali tudi letne projekte. Tečaj je opravljen, ko udeleženci zaključijo projekt predstavijo.

V razpisih so letos prvič jasno opredeljene tudi naloge in funkcije, za opravljanje katerih so udeleženci tečaja po tečaju usposobljeni. Lepo vabimo tako udeležence kot tudi načelnike rodov, da si ta dodatek dobro preberejo, saj bomo tako uskladili pričakovanja s ponujenim znanjem na tečajih.

Za vsa vprašanja kontaktirajte načelnico KVIDO na e-mail naslov jona.mirnik@taborniki.si.

Datumi tečajev ZTS in vodniških tečajev 2016

- Tečaj bivanja v naravi: 1.-7. avgust
 - Tečaj za vodje: 6.-14. avgust
 - Tečaj orientacije in topografije: 13.-21. avgust
- Vodniški tečaji
- Šaleško-koroško območje (Rod Hudi potok): 24. julij - 2. avgust
 - Severnoprimorsko območje (SPOOT): 17.-27. avgust
 - Mestna zveza tabornikov Ljubljana (MZT) - MČ: 17.-26. avgust
 - Mestna zveza tabornikov Ljubljana (MZT) - GG: 17.-26. avgust
 - Obljubljansko in Južnoprimorsko-notranjsko območje (OO in JPN): 19.-28. avgust
 - Gorenjsko območje (GOOT): 20.-30. avgust
 - Celjsko-zasavsko območje (CE-ZAS): 21.-30. oktober
 - Podravska in Pomursko območje: 29. oktober - 6. november

Oprostitev plačila upravnih taks

Aprila letos so bile sprejete dopolnitve in spremembe Zakona o upravnih taksah, ki po novem določa, da so upravnih taks oproščene med drugim tudi vse nevladne organizacije, ki imajo status društva v javnem interesu. Taborniški rodovi smo tako oproščeni plačila vseh upravnih taks, tako za izdajo dokumentov (potrdil, dovoljenj, soglasij ...) kot tudi za opravljanje dejanj upravnih organov.

Gremo v naravo

Besedilo: Blaž Zupančič, fotografija: Matic Pandel

Bi lahko z enim kamnom zadeli več ptic, ujeli več muh na en mah? Kaj če bi naredili akcijo, s katero bi dobili nove ideje za aktivnosti v naravi, naredili drugačno propagandno akcijo in se hkrati predstavili lokalnim skupnostim v najboljši luči?

V soboto, 10. septembra 2016, bo dan D za projekt Gremo v naravo, s katerim želimo doseči točno to. Ampak kaj bomo počeli? Čri ... čri ... čri?

Pazi idejo! Z **Zavodom za gozdove Slovenije** (to so tisti, s katerimi smo jeseni 2014 skupaj obnavljali naše gozdove) peljemo ljudstvo v gozd! Vse! Otroke in mame, mlade in stare, župana, pa prodajalko, pa poštarja, snažilke in ostale.

In tukaj zadeva postane res zanimiva. V tem trenutku, točno tem trenutku, ko ti to bereš, odpiramo **javni natečaj za aktivnosti**, ki jih bomo na akciji Gremo v naravo izvajali. Iščemo sveže, za bavne, kreativne in kvalitetne ideje, ki jih bomo z veseljem izvajali z najbolj raznolikim občinstvom in s katerimi se bomo ponosno predstavili širši javnosti. Biti morajo taboriške in vključevati naravo. Zelo zaželeno je tudi, da izvajanje aktivnosti zahteva fizične pripomočke, ki jih navadno nimamo ravno pri roki.

Organizatorji akcije bomo med vsemi prispelimi idejami naredili izbor najboljših in pripravili **programske pakete**, ki bodo vključevali vse potrebne pripomočke ter navodila za izvajanje aktivnosti. Te bodo nato vsi sodelujoči rodovi dobili brezplačno. Ja, povsem brezplačno.

Da povzamem: če zadeva uspe, bomo dobili en kup sveže taborniške vsebine, odkrili in izmenjali si bomo ideje, kaj lahko počnemo v naravi, in nekdo drug bo za nas pripravil ves material, vsebino in logistične priprave. Zmagovito!

Ampak to še ni vse. Če pokličete v naslednjih 15 minutah ... Aja ne, to je iz drugega vica. V glavnem, da boste še bolj motivirani, bodo najboljše ideje nagrajene! Med prispelimi idejami bomo izbrali najboljše v kategorijah:

- igra,
- didaktična aktivnost,
- aktivnost za veeeliikoooo ljudi,
- okoljska aktivnost in
- najboljša ideja v celoti.

Vsaka od zmagovalnih aktivnosti bo nagrajena s tremi prijavninami za Zlet leta 2017. Zanimiva zadeva, ne? Saj vem. Več idej ko boste prijavili, več ugodnosti boste imeli. Torej? Gremo v naravo!

Vaša aktivnost naj bo taborniška in naj vključuje naravo. Pa tudi sveža, zabauna, kreativna in kvalitetna naj bo!

Miha svetuje: Pozorno spremljajte Stenčas in Facebook stran Taborniki, da boste pravočasno ujeli polno besedilo javnega natečaja in vse druge informacije o projektu!

Vsi na mnogoboj!

Besedilo: Nina Kapelj

Letošnji mnogoboj prinaša nekaj novosti na področju nalog, ki pa naših tabornikov ne bi smele preveč zmešati.

Že nekaj let se pogovarjamo o dejstvu, da nam mnogoboj, kot smo ga poznali, ne ustreza več. Lansko leto smo se lotili prenove mnogoboja in prvi korak je bil preizkusiti nekaj popolnoma drugačnega. Nastali so Kmečki upori, ki so odlično uspeli. Drugi korak pa nas čaka letos. Nekaj dobrih panog, ki smo jih preizkusili na Kmečkih uporih, smo vključili v koncept letošnjega mnogoboja in nekaj stvari smo spremenili. Z majhnimi koraki želimo predruščiti koncept mnogoboja, da nam bo ta kar najbolje ustrežal, da bo poučen in zabaven, obenem pa bo ustrezno preverjal taborniško znanje. V nadaljevanju smo na kratko opisali letošnje novosti.

Lov na lisico in orientacija

Pri vseh tekmovalnih skupinah MČ smo lov na lisico in orientacijski pohod podaljšali, MČr bodo hodili s spremstvom vodnika, MČ4 pa že imajo nekaj nalog, ki so težje in jih bolj približajo GG-jem: opis poti, označiti morajo lokacijo KT.

Mlajši GG-ji bodo imeli namesto pohoda ob potnih znakih pravi orientacijski pohod. 6 km in 5 živih kontrolnih točk, na katerih se preverja znanje prve pomoči, življenja v naravi, vozlov, skice terena ...

Ognji

Kurjenje ognjev bo za MČ4 malo drugačno. Na izbiro bodo imeli vžigalice, kresilo in lupo. Na začetku tekmovanja si bodo izbrali vžigalno sredstvo. Najmanj točk so vredne vžigalice, največ pa lupa.

Tudi GG-ji bodo imeli kurjenje ognjev, ob tem pa še postavitev ognjišča in trinožnika, na katerem si bodo skuhal kosilo.

Panoga presenečenja

Panoga je namenjena mlajšim in starejšim GG-jem. Na dan tekmovanja bodo izvedeli, kakšno nalogo bodo reševali. Gre predvsem za zabavno nalogo, nekaj, kar gozdozniki in gozdoznice gotovo počnejo tekom taborniškega leta!

Vod vodu

MČ3 in MČ4 ter GG-ji bodo imeli tudi nalogo vod vodu. Vsak vod bo doma pripravil aktivnost, za katero bo zapakiral vse potrebščine in navodila v škatlo. Na dan tekmovanja bo vsak vod prejel nalogo, ki jim jo je sestavil drug vod.

Spretnostno tekmovanje

MČ4 imajo namesto premagovanja ovir spretnostno tekmovanje. Skozi štafetno igro se bo preverjalo znanje vozlov, primerno pakiranje nahrbtnika in zabijanje žebeljev.

Signalizacija

Pri mlajših GG-jih se pri Morsejevi abecedi ne upošteva več toliko čas. Maksimalen čas je 8 minut, pomembno pa bo predvsem, koliko znakov je bilo pravih!

**Postani državni taborniški
prvak tudi ti!**

KDAJ: od 17. do 19. junija 2016

KJE: Mirna na dolenskem

ORG: Rod mirne reke Mirna
v sodelovanju z ZTS

Obiščite Stenčas za najnovejše informacije!

Prilika o bosanskem delavcu

Besedilo: Blaž Zupančič

Foto: Matic Pandel

Janez zida vikend. Pa si reče, zakaj bi se mučil sam, najel bom poceni fizičnega delavca in bo delo dvakrat hitreje opravljeno. In res. Najde Muja, dnevnica je nizka. Na sončno soboto začneta delati skupaj. Janez si poln zanos in delovne vneme naloži dve vreči cementa, Mujo počasi spiije jutranjo kavo, pokadi cigareto in si naloži eno vrečo. Ko Janez že četrtrič pelje pesek, ga Mujo nalaga šele drugič. Ko nimata skupnega dela, Janez zlaga zidake, Muja pa podpira lopata. Janez Muju: "Ajmo, ajmo!" Mujo Janezu: "Lako ćemo." Na koncu delovnega dne Janezu prekipi in vidno užaljen reče svojemu pomočniku: "Glej, najel sem te, da bova delala skupaj. Ampak jaz naredim dvakrat toliko kot ti! Seveda se strinjaš, da lahko tudi ti narediš toliko kot jaz!?" Pa mu Mujo odgovori: "Seveda bi lahko. Ampak Janez, ti boš vikend zidal nekaj sobot. Jaz jih moram graditi celo življenje. Če bi delal toliko kot ti, ne bi zdržal niti en mesec." Seveda Janez z odgovorom nikakor ni zadovoljen in Muja v jezi odpusti. Naslednji dan se Janez zbudi z neznosno bolečino v hrbtu, ki ga priklene na posteljo. Vzeti mora še teden dni bolniške. In mi? Koliko časa bomo še prostovoljci pri tabornikih? Aktivni in s funkcijo? V rodu, na območju ali zvezi?

Na mnogo velikih dogodkov, ki jih organiziramo, smo lahko odkrito ponosni. Tudi na Urbani izziv! Ampak, ali je prav, da nek prostovoljec naslednji dan zaradi izčrpanosti omedli na poti do stranišča in se še dva dni ne more premakniti iz postelje?! Poleg vseh tedenskih sestankov, rodovih akcij, taborjenj in izobraževanj smo taborniki v zadnjem času organizirali svetovno skavtsko konferenco, odpravo na

Jamboree, 20. letnico MZT, pomagali smo v begunski krizi in občutno izboljšali delovanje naše zveze na vseh področjih. Letos nas čaka še GootJam, drugo leto pa ZLET.

Eden največjih rodov v Sloveniji ima 450 članov, od tega 50 popotnikov, samo 3 raziskovalce in za prgišče večinoma neaktivnih grč. Razmišljajo o tem, da bi bila njihova naslednja načelnica stara 18 let. Trenutna, 21-letna načelnica, naj bi postala starešina. Glede na moje poznavanje rodov tako stanje ni izjema, ampak že skoraj pravilo.

Vlada občutek, da imamo dve vrsti prostovoljcev: "če-že-moram" in "za-vse-sam". Prvim naj bi vedno primanjkovalo motivacije za delo, drugi pa je imajo toliko, da zaradi tega trpijo šola, služba in odnosi. Morda je iskanje srednje poti naša večna bitka ... Ampak nekaj je očitno - ne eni ne drugi ne ostanejo v organizaciji zelo dolgo. Prvi ne vidijo koristi, drugi pregorijo. Delež aktivnih članov, starih med 25 in 35 let, je izredno majhen. Kako bomo v bližnji prihodnosti dosegli, da bodo naši popotniki in raziskovalci ostali v organizaciji dalj časa?

Pred kratkim sem prvič začutil, da imam preveč dela za tabornike. Prvič zares. Misel na prihajajoče projekte me je obdala s tesnobo in malo groze, ne več samo s stresom in malo nerveze. To ni taborništvo, kot si ga želim. Ampak tabornik in prostovoljec bi rad bil celo življenje! Ko vidim cestne delavce, ki počivajo naslonjeni na lopate, se spomnim, da je morda tako, da moramo kdaj delati manj, da bi naredili več.

Evropska taborniška konferenca pred vrati

Besedilo: Eva Bolha, fotografija: Christos Hatzidiamandis

Evropska taborniška konferenca bo potekala med 17. in 21. junijem v Melsomviku na Norveškem. Že dobra dva meseca v moj nabiralnik letijo konferenčni dokumenti, ki jih je treba natančno pregledati, če želimo kvalitetno zastopati našo organizacijo.

Aktualni člani evropskega komiteja

Že na simpoziju, ki je potekal decembra v Skopju, se je med predstavniki taborniških organizacij pričelo šušljati o **spremembi statuta** Evropske taborniške regije. Ta trenutno predvideva šest članov Evropskega taborniškega komiteja, ki so v preteklem mandatu zelo aktivno sodelovali z vsemi državami. Posledično je prišlo do izgorevanja nekaterih članov. Belgijska delegacija je predlagala spremembo IV. člena, in sicer da bi od zdaj komite sestavljalo sedem članov. O tej veliki spremembi, ki ima tudi nekaj finančnih posledic, bomo odločali v prvih dneh konference.

Drugi veliki rezultat konference bo izvolitev novega Evropskega taborniškega komiteja. Ne glede na rezultat glasovanja o spremembi statuta bomo tokrat izvolili šest

članov. V razpisnem roku je svojo kandidaturo oddalo 10 kandidatov. Od teh sta dva v tem mesecu odstopila. Prvi kandidat za članstvo v komiteju je **Kevin Camillieri**, malteški tabornik, ki se je sedaj ekipi pridružil po odstopu enega izmed članov komiteja. Druga kandidatka je **Julijana Dasklov**, ki prihaja iz Makedonije. **Hulda Sólrún Guðmundsdóttir** je tretja kandidatka, ki je že članica komiteja in prihaja z Islandije. Četrta kandidatka je nam že poznana **Chip Veerle Haverhals**, belgijska

tabornica, ki je bila v tem mandatu naš kontakt z evropsko regijo. Peti kandidat **Lars Kramm** prihaja iz Nemčije in šesti kandidat **Marian Panait** iz Romunije. **Nicolo Panzini** je italijanski kandidat pod sedmo in **Juho Toivola** kot finski kandidat pod osmo zaporedno številko.

Tretje pomembno poglavje tokratne konference bo **sprejetje triletnega plana 2016-2019**. Člani komiteja predlagajo delovanje na treh področjih: izobrazba za vse, krepitev naše organizacije in širitev našega sporočila. V okviru teh naslovov se skrivajo konkretne dejavnosti, od razvijanja duhovnosti, vključevanja ranljivih skupin, podpore upravljanja s prostovoljci, preko merjenja družbenega vpliva, priprave preverjanj GSAT, podpore predstavljanju taborniške podobe v javnosti, do podpore pri oblikovanju finančnih strategij in še kaj. Tekom konference bomo lahko oddali predloge za spremembe predlaganega triletnega plana, ki ga bomo ob koncu konference tudi sprejeli. Čakajo nas štirje zelo naporni dnevi na Norveškem, kjer poleg formalnih sestankov veliko vlogo odigrajo tudi neformalni pogovori ob kavi. V prihodnji številki pa sledi poročilo!

Nejc je vznemirjen: Vse dokumente letošnje konference sem našel na spletni strani en15egsc.europak-online.net in svoje mnenje o njih sporočil na eva.bolha@taborniki.si!

Še ta počasnim je hitro minilo

Besedilo: Zala Prašnički, fotografija: Nik Jevšnik

V petek, 13. maja, smo se taborniki zbrali na tekmovanju Še ta počasnemu mine, ki je potekalo v Ponikvi pri Žalcu.

STPM
stpm.rutka.net

Rezultati

Prva mesta v kategorijah so osvojili:

- **Mini**
Vidovi mučeniki, RJZ
- **Baby Face**
Sončna mafija, RJZ
- **Senior**
Topouški, RTV
- **Doubles**
RJZ-RMS naveza,
RJZ in RMS

Tako smo med 17. in 19. uro prišli na mesto tekmovanja. Po namestitvi in prijavi ekip smo imeli nekaj prostega časa. Po zboru smo se vodje ekip zbrale v lokalni osnovni šoli in prejele pomembnejše informacije. Po sestanku smo imeli ravno še kakšnih 15 minut časa, da ponovimo definicije in znake za topo teste, potem pa smo to svoje znanje že morali preliti tudi na papir. Zvečer je sledila strateška igra, ki je na koncu štela h končnemu rezultatu ekipe. Preizkusili smo se lahko v spretnostnih igrah, kot je prenašanje žogice po cevi in sestavljanje kipa iz naših teles, ali pa v igrah, kjer je bilo potrebno napeti naše nevrončke, saj smo recimo ločevali karte po barvi njihove hrbtni strani, trenirali pa smo tudi naše reflekse pri igri, kjer smo s stiskom rok pošiljali "električne impulze".

Prebudili smo se v deževno jutro in še malo poležali, potem pa je bilo treba kaj hitro vstati, saj smo imeli kar zgođen start. Proga je bila blatna in mokra, tudi trnja in visoke trave ni manjkalo, tako da smo morali kar dobro pogledati, kam stopamo, na naši poti pa smo kar dvakrat srečali močerada! Progo so nam popestrile kontrolne točke, med katerimi smo našli tako klasične (skica terena, minsko polje ...) kot tudi bolj nenavadne naloge: streljanje z lokom in zračno puško, spretnostni poligon ter skrivnostno nalogo organizatorja. Seveda smo tu in tam tudi staknili

glave in orientirali karto, saj smo le tako lahko ugotovili, kam nas pelje pot. Ko smo raziskali kontrolne točke in končno prilezli na cilj, se nam je pokazal sonček. Počakali smo še na razglasitev rezultatov in tako se je naše bivanje v Ponikvi končalo in vrnilo smo se v ustaljeno življenje. Tekmovanje je bilo zelo zanimivo, pokrajina z vsemi griči in vrtačami je bila čudovita, le vreme je malo nagajalo. Rada pa bi tudi pohvalila organizatorje, saj je bilo poskrbljeno za vse, tako da verjamem, da smo čisto vsi udeleženci tega tekmovanja uživali v opisanem vikendu!

Mnenji

Taborniki so še enkrat pokazali, da jih nič ne more ustaviti, saj so kljub deževnemu vremenu uspešno zaključili tekmovanje in si tako nabrali ogromno lepih spominov. Dogodivščina je bila zagotovljena!

Uršika Holešek, organizatorica

Proga je bila zelo dolga, a kljub temu vrhunsko postavljena. Naloge za vrisovanje na temo jame Pekel so bile zelo domiselne in hkrati tudi dober izziv.

Mark van Elteren, ekipa Drva, RGT

Veslo v roke, čoln pod rit

Besedilo: Nejla Kambič, fotografiji: Maruša Vehovar

V soboto, 14. maja, smo taborniki Rodu Bičkova skala Ljubljana organizirali že 21. Spust po Ljubljanici, ekološko-kanuistično tekmovanje.

Njegovi začetki segajo v daljno leto 1987. Nekaj let smo si organizacijo delili z Rodom Tršati tur Ljubljana, danes pa ti ne pobirajo več prijavnin ampak lovoričke.

Letos se je na ljubljanskem veletoku zbralo 18 ekip in na 11 km dolgi progi opravljalo najrazličnejše naloge. Poskrbljeno je bilo za adrenalin, taborniška znanja, zdravje in za širjenje obzorij. Na progi so si namreč taborniki lahko ogledali razstavo o koliščarjih, kjer je bilo predstavljeno odkritje prvega kolesa z osjo, in izpolnjevali kviz o barju, živalih in vodi. Naloga, ki so jo opravljali preko celotne proge, pa je bila Ekofora, katere namen je rečne bregove in reko očistiti smeti. Tekmovalci so jih nabrali kar 107 kg.

Družbo so nam na Ljubljanici delali gasilci, ki so se zelo izkazali, saj se je Ljubljanica letos tabornikov preveč razveselila in v svoj objem sprejela kar tri ekipe! A ta dogodivščina ni negativno vplivala na

taborniško veselje, saj so na koncu proge vse ekipe pričakale okusne pleskavice (ali bučke) in celo sonce nam je namenilo nekaj pozornosti. Bičkovci smo na Spustu zelo uživali in smo ponosni na vse ekipe, ki so se ga udeležile ter pomagale čistiti Ljubljanico.

Rezultati

1. mesto: Ara, RST
2. mesto: Bela boja, RTT
3. mesto: KPP, RTT

5. Scoutball turnir v Šoštanju

Besedilo: Suzana Podvinšek, fotografiji: Jerneja Videmšek

Vsem, ki nosimo okoli vratu taborniško rutico, je jasno, da je taborništvo druženje velike družine. Če tega začnimo s športno aktivnostjo, pa je rezultat vrhunski - 5. Scoutball v Šoštanju.

Scoutball se od ostalih ekipnih športov loči po uporabi taborniške rutice, ki jo nasprotniki poskušajo odvzeti tekmovalcu z žogo ter ga s tem izločiti iz igre.

Enajst ekip se je pod Pustim gradom v Šoštanju prvo majsko soboto športno družilo in zabavalo. Za nekatere je bila to povsem nova izkušnja, nemalo pa jih je ta teren in igro že preizkusilo. Ekipe so med seboj odigrale kar nekaj tekem, najboljši dve pa sta svojo borbenost izkazali v velikem finalu. Najboljši so domov odnesli lovoriko za 1. mesto in letos prvič tudi prehodni pokal. Ostali tekmovalci pa so pridobili novo taborniško izkušnjo, nova poznanstva ter kakšno dobro taktiko, kako naslednje leto premagati nasprotnika.

Naklonjeno nam je bilo tudi vreme, saj nas je skozi celotno tekmovanje spremljalo sonce, ki je poskrbelo za odlično vzdušje na in ob igrišču. Ekipe, potrebne počitka, in navijači so se lahko spočili v t. i. chill-out kotičku, lačni tekmovalci pa so si privoščili čevapčiče, ki so jih pripravili naši kuharji, ter za ohladitev sladoled.

Organizatorji smo resnično veseli, da smo se odločili za organizacijo tovrstnega tekmovanja, in obljublamo, da bo naslednji Scoutball še boljši. Torej, se vidimo naslednje leto zopet v Šoštanju, že na 6. Scoutball turnirju!

Rezultati

GG-ji

1. mesto: Hudsi
2. mesto: 3Gri
3. mesto: Slinčki

PP, RR in grče

1. mesto: Zmajčki
2. mesto: RRenderji
3. mesto: Simonova čreda

Foto: Petra Mekiš

Bičikleta žur

Za tabornike Rodu jadranskih stražarjev iz Izole prvomajski prazniki niso bili čas za počitek, ampak čas za pripravo in organizacijo taborniško-rekreacijskega kolesarskega tekmovanja, ki vsako leto poteka

drugi vikend v maju - Bičikleta žur. Kljub pozornim pripravam in slabim vremenskim napovedim je tekmovalce zjutraj pričakalo sonce, ki jih je spremljalo skozi celoten dan. V nasprotju s prejšnjimi leti so bili tekmovalci letos že predhodno obveščeni, da je pomen tekmovanja vrnitev nazaj k začetkom torej k taborniškemu tekmovanju. Tako je veliko ekip zjutraj, pred odhodom na start, po taborniškem prostoru vadilo razne veščine, kot so prihod pod kotom, uporaba šotorke in vozli. Na progi so jim ta znanja prišla še kako prav! Poleg taborniških nalog so se tekmovalci na kontrolnih točkah pomerili še v različnih zabavnih nalogah kot so človeško kladivo, kričač in standardnih nalogah kot so test ŽOM ali Življenje ob morju, ki preverja poznavanje lokalnih posebnosti in izrekov, prva pomoč, polnjenje zračnice.

Najbolj iznajdljiva in uspešna je bila letos ekipa KARAMPAMPOLI, ki je po večletni udeležbi končno domov odpeljala glavno nagrado. Organizatorji se zahvaljujejo vsem tekmovalcem, še posebej pa vsem taborniškim ekipam, ki so se udeležile tekmovanja. En velik M!

Maja Mahne

KOTL je del novega Guinnessovega rekorda!

Na Koroškem se je že tretjo sezono zapored skuhal KOTL. Ne, ne gre za kuhanje golaža v kotličkih. Gre za največjo akcijo neformalne Koroške zveze tabornikov, urbano orientacijo, katere namen je predvsem spoznavanje Koroških mest in naselij in povezovanje koroških tabornikov. Gre za Koroško orientacijsko taborniško ligo, ki se skozi sezono seli od Radelj ob Dravi, Mute, Slovenj Gradca, Raven na Koroškem in Kotelj vse do Mislinje.

Že prvo leto je liga ponudila zanimive orientacijske podvige, v zadnji sezoni pa se je še dodatno razširila ter postregla s tako dnevnimi kot nočnimi izzivi. Posebnost v letošnjem letu je bila priključitev svetovnemu dnevu orientacije. Gre za dan, ko IOF (Mednarodna orientacijska zveza) v okviru projekta WOD združi čez tisoč organizacij, letos iz 79 držav. Cilj letošnjega projekta je bil podreti Guinnessov svetovni rekord iz leta 2003, ko se je orientacijske preizkušnje v enem dnevu udeležilo 207.979 mladih. Rezultat - taborniki smo prispevali k novemu

Guinnessovemu rekordu!

Nobena skrivnost ni, da je orientacija na Koroškem vedno bolj priljubljena. A bolj kot priljubljenost te odlične metode doživljanja gibanja je pomembno, da Korošci z ligo presegajo meje svojih mest ter krepijo močne vezi prijateljstva.

Monika Kobolt in Gregor Matavž

Foto: Matej Golob

Zreški taborniki na izletu v Ljubljani

Foto: Jan Esih

35 zreških tabornikov vseh generacij je preteklo soboto združilo učenje, rekreacijo in zabavo ter se odpravilo v prestolnico na prireditev V naravo z glavo,

ki so jo organizirali centri šolskih in občolskih dejavnosti iz vse Slovenije.

Polni energije in dobre volje so se udeležili številnih delavnic v ljubljanskem parku Tivoli. Skoraj 40 delavnic je pokrivalo različna področja preživljanja časa v naravi - bodisi s športom in rekreacijo (kolesarjenje, rolanje, skike, plezanje na drevo, vožnja z raftom ali kanujem ...), z učenjem o naravi (zdravilne rastline, svet pod lupo, čebelarstvo, male živali in žuželke, poznavanje kamnin ...), z učenjem o kulturni dediščini (belokranjsko kolo, rudarska tradicija, stare slovenske igre, klekljanje ...) ali pa z zabavo (jezdenje ponijev, izdelovanje dišavnih vrečk, božanje kač, cirkuška delavnica ...).

Seveda pri izbiri delavnic, ki so se jih mali in veliki taborniki udeležili, ni šlo samo za zabavo, temveč tudi za aktivnosti, potrebne za opravljanje nekaterih veččin, s katerimi bodo potrdili taborniška in druga znanja, ki so jih pridobili v preteklih mesecih. Aktivno dopoldne je prijetno zaokrožil še popoldanski obisk živalskega vrta.

Tina Tinta Kovačič

Planinopis #4

Rod stražnih ognjev Kranj je skupaj z društvom KrArh in ostalimi organizacijami v soboto, 21. maja, od 10. do 13. ure v Kranju poskušal oživiti Planino. Iz te kranjske soseske prihaja namreč tudi večina naših članov, zato smo se vabilu z veseljem odzvali. Glavni cilj je bil vključevanje stanovalcev - da bi ti začeli razvijati čut za soodgovornost pri vzdrževanju, urejanju ter oblikovanju skupnega prostora in družabnega življenja v svojem oziroma našem naselju.

Udeleženci so se lahko družili na pikniku na travi, se poučili o varnosti slepih in slabovidnih v prometu, si ogledali delo gasilcev in reševalcev, se poigrali na napihljivem gradu, na stojnicah sodelovali pri delavnicah za oblikovanje otroških igral ter se pridružili tudi taborniški pustolovščini. Pripravili smo orientacijo, na kontrolnih točkah pa so se lahko Planinčani preizkusili na poligonu, v Kimovih igrah, v igrah z žogo, pri poznavanju vozlov, v izdelavi bivaka in še čem.

Foto: Skupina za prenovo in ožvitev soseske Planina

S skupnimi močmi smo privabili prebivalce Kranja, vzbudili njihovo zanimanje in jim pokazali, na kakšne načine lahko oživimo Planino in kako bo to koristilo vsem. Prav je, da odpremo oči in začnemo uživati v tem, kar imamo oziroma nas obdaja!

Jamina Tirovič

Kamniška Bistrica in kopanje v termah

Kljub ne ravno najlepšemu spomladanskemu vremenu smo se domžalski taborniki iz Rodu skalnih taborov odločili, da izvedemo še en zanimiv in zabaven izlet. Tokrat nas je pot zanesla k izviru Kamniške Bistrice, kjer smo si ogledali prečudovito naravo in uživali v dobri družbi. Tako otroci kot vodniki smo se pozabavali in osvežili v mrzli vodi ter navdušeno občudovali naravo okoli nas. Dogodivščina pa se s tem še ni končala, saj smo se kasneje odpravili še v Terme Snovik, kjer smo preživeli moker in zabaven konec zadnjega izleta v tem šolskem letu. Domov smo se vrnili z mokrimi lasmi in utrujeni od čofotanja v bazenu!

Alja Tekavc U.

Galsko pomladovanje

Nekje med posceno Zofko in ledenimi možmi smo se taborniki Rodu II. grupe odredov iz Celja odločili, da se ne bomo dali grdemu vremenu, in smo se odpravili na vikend akcijo, namenjeno ponavljanju taborniškega znanja.

V petek so se GG-ji zbrali v centru Celja, od koder so se s pomočjo zemljevida in kompasa odpravili proti oddaljeni osnovni šoli v Galiciji. Seveda je to za naše mojstre čisto prelahka naloga, zato so imeli na poti tudi nekaj težjih izzivov. MČ-ji so imeli še srečo, saj so jih do šole pripeljali kar njihovi osebni vozniki (starši), vedo pa, kaj jih čaka že čez par let. Ko so stopili iz avtomobilov, so jih v šoli pričakali pravcati praljudje - očitno so se med Celjem in Galicijo znašli v časovni kapsuli! Njihova naloga je bila, da praljudi naučijo vse, kar potrebujejo za preživetje, GG-ji pa so osvežili spomin in povadili nekaj najosnovnejših veščin, ki jih mora obvladati vsak tabornik.

Kljub temu, da nam vreme ni bilo najbolj naklonjeno, smo izkoristili vsak trenutek, ko ni deževalo in ga preživeli zunaj. GG-ji so se najbolj navdušili nad hojo z A-jem, saj so dokazali, da lahko s svojimi mišicami (in manjšo pomočjo prijateljev)

premikajo kar tri sušice naenkrat, fantje pa so seveda zraven kričali, da so zdaj pa čisto ta pravi moški. MČ-ji niso kazali svoje moči, ampak iznajdljivost, saj je nekaterim uspelo celo prižgati ogenj zunaj, na vlažnem! Čez dan so vsi torej v mislih imeli vsa pomembna znanja za mnogoboj. Nekateri so se učili, drugi so ponavljali, vsi pa so dokazali, da celo leto dela pri tabornikih ni bilo zaman. In preden smo se vsi odpravili domov, smo kot pravi taborniki pustili prostor čist (mame, zdaj veste, da nam pospravljanje ne dela težav!).

Povzetek vikenda: Vreme nam ne more odvzeti dobre volje in zagona za delo, nikoli ne znamo toliko, da se ne bi mogli naučiti še česa, in najbolj pomembno: s taborniki je vedno zabavno!

Mia Zupančič

LISJAKI IN PRVA POMOČ

PIŠE: TOMZI
RIŠE: ŠEKI

Luža

Matjaz Pikalo

Besedilo in fotografija: Martin Justin

"Jaz nisem Luža, jaz sem Ran, če veš. Samo da me vsi kličejo Luža, ker rad skačem po lužah, in še zato, ker se včasih polulam v hlače, ponoči, ko spim, in če se preveč smejim in je potem na tleh luža. Tega ne povej naprej, če ne, umreš."

Zabavna in iskrena. Taka je pripoved šestletnega Rana, ki mu jo "malo pomaga pisati oči, samo čisto malo, Ran mu pa govori veliko." Nenavadna in po stilu in vsebini izvirna pripoved otroka o otroštvu, o odraščanju in o čudnem, nelogičnem svetu odraslih, v katerem "v soboto ni vrtca, ne vem, zakaj ne. V nedeljo tudi ni vrtca. To vem še bolj malo." Pripoved o svetu, v katerem mora mama vseeno v službo, čeprav ima kartico za denar, oči pa ne hodi v službo, ker pride služba k njemu.

"Ta glavni v mojem vrtcu je Mito. On ima črno brado. On bere take debele knjige, lej, taake. Naši skupini se reče Sončki." Ran se bralcu predstavi skozi

12 zgodb, večinoma prigod iz vrtca oziroma male šole, saj "v vrtce hodijo otroci, ki so še majhni. Jaz sem že velik in mali šolar." Še bolj zanimivi od samih prigod pa so Ranovi prijatelji in sošolci, vsak s svojim kupčkom prikupnih posebnosti, ki se nam razkrivajo skozi dogodivščine, predvsem pa Ranove preproste opazke. Krisa, na primer, vsi kličejo Kolumbija, saj nočejo reči "kri" in ker bo raziskovalec, ko bo velik, tako kot Kristofer Kolumbija. Brata Mak in Maj, od Mitota sinova, se neprestano tepeta, čeprav je "ta glavni Mak, on je spredaj brez zob." Važič Ernej naj bi vse vedel, razen tega, kako se izgovori njegovo ime, njegova sestra "debelorita Milenca" pa zelo po tiho poje, saj ima popoln posluh. Lana je najlepša punca v skupini, Tisa, Nika in Ela pa vse ponavljajo druga za drugo, ker so najboljše prijateljice.

Luža nam zelo direktno predstavi tudi odrasle, predvsem Mita in Anamarijo, njihova vzgojiteljca, in ravno v teh opisih se skriva največ večplastnosti, stvari, ki jih Luža še ne razume in so pogosto lahkotne, kot na primer: "Mito je imel plavalni tečaj. Eni še ne znajo plavati. Samo ne vem, zakaj je Mito učil plavati Anamarijo." Nekajkrat pa precej temačne, kot pri Krisu, ki "nima očija, samo mamo. On je rekel, da mu je oči umrl, samo to ni res. To je zato, ker njegov oči kar naprej dobiva injekcije, če veš." Krisov oče se nam kasneje pokaže kot koščen in apatičen tip, ki občasno iz sebe spravi samo: "Križa."

Iskrena - neobremenjena s korektnostjo, s pravilnim in napačnim, v vzorci vedenja ali razmišljanja je Luža tako zabavna za otroke, hkrati pa genialna satira za odrasle, ki, pa čeprav že desetič prebrana za lahko noč, ne izgubi svoje magične navihanosti.

Priporočamo: Vodnikom, da jo pred spanjem prebirajo MČ-jem ali GG-jem, ter usem ostalim, da Lužo preberejo sami!

Čiki, čiki Adi Smolar

Zapisal: Gape

Foto: Matic Pandež

D G D

REFREN:

Čiki, čiki, čiki, čiki,
povsod sami čiki.
Čiki, čiki, čiki, čiki,
na srečo niso veliki.
Čiki, čiki, čiki, čiki,
pri vsakem čiku čikov pet.
Čiki, čiki, čiki, čiki,
prekrili bodo ves naš planet!

Vsi vemo, da je neumen
tisti človek, ki kadi.
Vendar to se še prenese,
ena stvar pa me ujezi.
Prav zares postanem jezen,
jezen, kolikor se da,
če vidim, da nekdo nemarno
čik odvrže kar na tla.

REFREN

Sem se sprehajal po parku,
med potjo sem zrl v tla.
Vse je s čiki bl'o nastlano,
da me kar groza je obšla.
Da bi se malo pomiril,
sem na klopco šel sedet.
A tam bilo je še najhuje,
čiki, čiki za znoret.

REFREN

Kadar mi kupi sladkarije,
mama vedno govori:
"Sladkarije so za v usta,
a odpadki za v smeti."
In tudi ko sem čisto sam,
vedno le tako ravnam.
Kdor koli pa ravna drugače,
naj ga bo pošteno sram.

REFREN

Vsi vemo, da je neumen ...

REFREN

17.-19. junij	Državni mnogoboj	taborniško tekmovanje
	Mirna na Dolenjskem	MČ+
	Več informacij: stencas.rutka.net	Rod mirne reke Mirna in ZTS

17.-19. junij	Adventure race Slovenia	športno tekmovanje
	Velenje	PP+
	Rok prijav: 31. 5.	Cena: 330 €/dvojico, 660 €/ekipo
	Kontakt: Zoja Lešnik, zjalesnik94@gmail.com Več informacij: www.adventurerace.si	Rod Jezerski zmaj Velenje

julij in avgust	Tečaji in usposabljanja ZTS	izobraževanja
	Različne lokacije in termini	PP, RR in grče
	Poglej na Stran vodstua ZTS!	ZTS, OO ZTS in rodovi

31. julij–15. avgust	Roverway	mednarodno srečanje
	Francija	PP, RR in grče
	Več na roverway2016.blogspot.si	WOSM in WAQGGGS

23.–25. september	Republiško orientacijsko tekmovanje (ROT)	orientacijsko tekmovanje
	Okolica Škofje Loke	PP, RR in grče
	Več na rot.rutka.net	ZTS in RSK Škofja Loka

To niso taborniki, to so živali! Foto: Katarina Melik

Hej, nič ne vidim! Foto: Pija Šarko

Zadnja plat

Ureja: Matic Pandel

Drži se. Foto: Maruša Vehovar

Zanka, okoli in čez. Foto: Jan Esih

Pod eno streho. Foto: Arhiv RSR

BISHAFLACKH
Škafalacka

ROT 23.-25.9. ŠKOFJA LOKA

ROT.RUTKA.NET

Doživi naravo
Spoznaj sebe
Naredi _____

POLETNA DOGODIVŠČINA

Vodja programa

TEČAJ PIONIRSTVA IN
BIVANJA V NARAVI
1.-7. 8. 2016

TEČAJ ZA VODJE
6.-13. 8. 2016

TEČAJ ORIENTACIJE
IN TOPOGRAFIJE
13.-21. 8. 2016